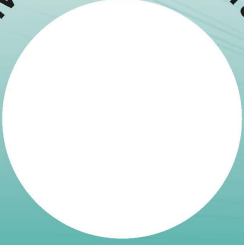

2026 KPSS

GENEL YETENEK GENEL KÜLTÜR TEK KİTAP KONU ANLATIMLI

Aktivasyon Kodu Burada!

Genel Yetenek
Genel Kültür

10 Adet
Çözümlü
Deneme Sınavı
Hediye

Test Oluştur
Konu konu ya da karışık
test sorusu çözme Hediye

İstedğiniz derlerden

1001
Çözümlü Soru
Hediye

Bu kitabı alan adaylara

**DİJİTAL EĞİTİM
PLATFORMU
HEDİYE!**

Yapay Zekâ
İstatiksel Veri Sistemi

Dijital eğitim platformu
için karekodu okutunuz

KPSS

TEK KİTAP KONU ANLATIMI

Editör

Turgut MEŞE

Yazar

Komisyon

©

Bütün hakları Data Yayınlarına aittir.
Yayınevinin izni olmaksızın, kitabın tümünün veya bir kısmının
elektronik, mekanik yollarla ya da fotokopi yoluyla basımı,
çoğaltılması ve dağıtımı yapılamaz.

Sertifika No

40447

Sayfa Tasarımı

Data Dizgi Grafik

Kapak Tasarımı

Data Grafik Tasarım

Baskı ve Cilt

Data Dijital

ANKARA

İLETİŞİM

İvedik Organize Sanayi Matbaacılar Sitesi

1518 Sok. Mat-Sit İş Merkezi No:2/20

Yenimahalle / ANKARA

Tel: 0 312 384 29 95 - 0 505 925 57 81

Fax: 0312 342 23 58

www.datayayinlari.com

bilgi@datayayinlari.com

İÇİNDEKİLER

TÜRKÇE

► SÖZCÜKTE VE SÖZ ÖBEKLERİNDE ANLAM	6
► CÜMLEDE ANLAM VE CÜMLE YORUMU	15
► ANLATIM ÖZELLİKLERİ	25
► PARAGRAF	33
► SES BİLGİSİ	44
► YAZIM KURALLARI	52
► NOKTALAMA İŞARETLERİ	65
► EKLER / SÖZCÜKTE YAPI	76
► SÖZCÜK TÜRLERİ	86
► (İSİM SOYLU SÖZCÜKLER)	86
► FİLLER - EK FİL - FİLİMSİ	99
► CÜMLENİN ÖGELERİ	111
► FİLDE ÇATI	115
► CÜMLE TÜRLERİ	119
► ANLATIM BOZUKLUĞU	123
► SÖZEL MANTIK	128

MATEMATİK

► TEMEL KAVRAMLAR VE İŞLEM YETENEĞİ	142
► SAYI BASAMAKLARI VE TABAN ARİTMETİĞİ	164
► BÖLME-BÖLÜNEBİLME - EBOB-EKOK	170
► RASYONEL SAYILAR - BASİT EŞİTSİZLİKLER - MUTLAK DEĞER	183
► ÜSLÜ SAYILAR	197
► KÖKLÜ SAYILAR	202
► ÇARPANLARA AYIRMA	207
► ORAN-ORANTI - BİRİNCİ DERECEDE DENKLEMLER	211
► PROBLEMLER	221
► KÜMELER	256
► İŞLEM - MODÜLER ARİTMETİK	265
► FONKSİYONLAR	272
► PERMÜTASYON - KOMBİNASYON - OLASILIK	278
► SAYISAL MANTIK	290

GEOMETRİ

► DOĞRULAR VE ÜÇGENLER	302
► ÇOKGENLER - DÖRTGENLER	328
► ÇEMBER VE DAİRE	343
► KATI CİSİMLER	351
► ANALİTİK GEOMETRİ	357

TARİH

► İSLAMİYET ÖNCESİ TÜRK TARİHİ	366
► TÜRK İSLAM TARİHİ	381
► AVRUPA TARİHİ	408
► OSMANLI TARİHİ	417
► OSMANLI KÜLTÜR VE MEDENİYETİ	442
► XX. YÜZYILDA OSMANLI DEVLETİ	465
► KURTULUŞ SAVAŞI HAZIRLIK DÖNEMİ	481
► KURTULUŞ SAVAŞI MUHAREBELER DÖNEMİ	494
► ATATÜRK İLKE VE İNKILAPLARI	508
► ATATÜRK DÖNEMİ TÜRK DIŞ POLİTİKALARI	528
► ÇAĞDAŞ TÜRK VE DÜNYA TARİHİ	535

COĞRAFYA

► TÜRKİYE'NİN COĞRAFİ KONUMU	560
► TÜRKİYE'NİN YERYÜZÜ ŞEKİLLERİ	568
► TÜRKİYE'NİN İKLİMİ VE BİTKİ ÖRTÜSÜ	589
► TÜRKİYE'DE NÜFUS VE YERLEŞME	600
► TÜRKİYE'DE TARIM, HAYVANCILIK VE ORMANCILIK	614
► TÜRKİYE'DE MADENCİLİK, ENERJİ KAYNAKLARI VE SANAYİ	632
► TÜRKİYE'DE ULAŞIM, TİCARET VE TURİZM	642
► TÜRKİYE'NİN COĞRAFİ BÖLGELERİ	655

VATANDAŞLIK

► TEMEL HUKUK BİLGİLERİ	668
► ANAYASAL KAVRAMLAR VE TÜRK ANAYASA TARİHİ	678
► 1982 ANAYASASI'NA GİRİŞ - TEMEL HAK VE ÖDEVLER	686
► YASAMA	694
► YÜRÜTME	702
► YARGI	709
► İDARE HUKUKU	717
► TÜRKİYE'NİN İDARİ YAPISI	724
► İNSAN HAKLARI	732
► ULUSLARARASI VE ULUSAL KURULUŞLAR	740
► GENEL KÜLTÜR	746

TÜRKÇE

SÖZCÜKTE VE SÖZ ÖBEKLERİNDE ANLAM

SÖZCÜKTE ANLAM

Bir dilde, belli bir anlamı ya da görevi olan en küçük ses birimine sözcük (kelime) denir. Her sözcüğün bir anlamı ve cümlede üstlendiği bir görevi vardır. Anlamli sözcükler bir işi, hareketi, durumu, duyguyu, düşünceyi, soyut ya da somut bir varlığı ifade ederken görevli sözcükler diğer sözcükler arasında çeşitli anlam ilgileri kurarak bunların cümle içinde kullanılmalarına yardımcı olur.

Örnekler

- yaz, gitmek, oyun, dünya, konu, oynamak, sağlık, mavi, koyun, ülke, felsefe, film, kuru → anlamli sözcükler
- ama, fakat, lakin, ile, ve, veya, veyahut, çünkü, hem, ya da, ise için, kadar, meğer, gibi → görevli sözcükler

NOT

- Görevli sözcükler cümle içerisinde, genellikle edat ya da bağlaç görevindedir.

Sözcükler, bulundukları cümleye göre değişik anlam ve görevler kazandıklarından farklı başlıklar altında ele alınır.

ÇOK ANLAMLILIK

Sözcüklerin kullanıldıkları cümleye göre farklı anlamlara gelmelerine sözcükte çok anlamlılık denir.

Sözcükler ilk oluşumlarında bir varlık, kavram ya da eylemi karışırken bazıları, zamanla yeni anlamlar kazanarak çok anlamlı ifadeler hâline gelir.

Örnekler

- Kapının altından sızan esinti çocukları hasta edecek. → (İnce aralıklardan veya gözeneklerden az miktarda ve belli olmadan yavaş yavaş akmak)
- Basına sızan bu haber, gündemi uzun süre meşgul edecektir. → (Gizli tutulan haber, sır vb. şeyler duyulmak, yayılmak)
- Kaşla göz arasında bahçeye sızdı. → (Gizlice, haber vermeden gitmek, sıvışmak)
- İçtiği o son bardak ıhlamurdan sonra masada öylece sızdı. → (Kendinden geçerek uyuyakalmak)
- Karargaha sızan çetelerin, savaşın seyrine etkisi büyüktü. → (Düşman mevzileri arasına gizlice girmek ve ilerlemek)

Bu cümlelerde “sızmak” sözcüğü, beş farklı anlamda kullanılmıştır.

Önemli Bilgi

- Bir sözcüğün çok anlamlı olma durumu, cümledeki kullanımından ve diğer sözcüklerle olan anlam ilişkisinden anlaşılır.

Örnek Soru

- Maviş, biraz havalanıp kendine geldikten sonra mutfağa kadar uçtu.
- Çaydanlıktaki su kaynaya kaynaya uçtu gitti, bir bardak çay içemedik.
- Güneşte kalan sofra bezinin rengi uçmuştu, gerçek rengi seçilemiyordu.
- Mümtaz Amca'nın yüzünde çocukça ifadeler uçuyordu.
- Yurt dışından gelen akrabalarımız, yarın akşamüzeri evlerine uçuyorlar.

Numaralanmış cümlelerde “uçmak” sözcüğü kaç farklı anlamda kullanılmıştır?

- A) 1 B) 2 C) 3 D) 4 E) 5

Çözüm

Numaralandırılmış cümlelerde “yaşamak” sözcüğü şu anlamlarda kullanılmıştır:

- Hareketli kanatları yardımıyla havada yol almak
- Buhar durumuna geçmek
- Rengi solmak
- Belirmek
- Hava yolu ile gitmek

“Uçmak” sözcüğü, 5 farklı anlamda kullanılmıştır.

GERÇEK ANLAM (TEMEL ANLAM)

Bir sözcüğün, söylendiğinde akla gelen ilk anlamına ya da sözlükte ilk sırada yer alan anlamına gerçek anlam denir. Buna temel anlam veya sözlük anlamı da denir.

Örnekler

- Ağır paketi taşımakta zorlanıyorum. tartıda çok çeken
- Elbiseleri kuruydu ancak ayakları sıırılsıklamdı. suyu, nemi olmayan

CÜMLEDE ANLAM VE CÜMLE YORUMU

BÖLÜM 2

CÜMLEDE ANLAM

Bir duyguyu, düşünceyi, eylemi anlatan, yargı bildiren söz veya söz grubuna cümle denir. Cümleler tek bir sözcükten oluşabileceği gibi birden çok sözcükten de oluşabilir, önemli olan verilen ifadenin tam bir yargı bildirmesidir.

CÜMLEDE ANLATIM

NESNEL ANLATIM

Kişiden kişiye değişmeyen, herkes için geçerliliği aynı olan yargılardır. Doğruluğu ya da yanlışlığı kanıtlanabilen; bilgiyi olduğu gibi, yorum katmadan aktaran cümlelerdir.

Örnekler

- Ankara, Türkiye'nin başkentidir.

Bu cümlede Ankara'nın başkent olduğu herkes tarafından kabul edilen, yoruma dayanmayan bir bilgidir.

- Bazı hayvan türleri denizde de karada da yaşayabilir.

Bazı hayvan türlerinin yaşadığı alanlar hem deniz hem kara olabilir. Bu kanıtlanabilir bir bilgidir.

ÖZNEL ANLATIM

Kişiden kişiye değişkenlik gösteren, doğruluğu veya yanlışlığı kanıtlanamayan yargılardır. Anlatım "bence, bana göre" mantığına dayanır. Öznel cümlelerde yer alan yargılar herkesçe kabul edilmeyebilir.

Örnekler

- Bursa, Türkiye'nin en güzel şehridir.

Bursa'nın Türkiye'nin en güzel şehri olduğu öznel bir yargıdır. Kişiden kişiye değişir. Biri için Türkiye'nin en güzel şehri Bursa iken diğeri için İstanbul olabilir.

- Şarkıcı, konserine muhteşem bir şarkıyla giriş yaptı.

Şarkıcının konserine giriş yaptığı şarkının "muhteşemliği" tartışılır. Çünkü bir başkası bu şarkıyı sevmeyebilir.

! Önemli Bilgi

- Benzetmeler, kişileştirmeler ve duygusal anlatımlarda öznel söz konusudur.

Örnekler

- Aslan gibi cesur bir çocuktur o.
- İsteddiği bölümü kazanınca gözleri parladı.
- Akşam hüznle gelir gönül köşkümüze.

Örnekler

Nesnel	Öznel
► Arzu Hanım yirmi üç yaşındadır.	► Arzu Hanım <u>güzel</u> bir kadındır.
► Peyami Safa, gazete- lere yazılar yazardı.	► Peyami Safa, <u>kalemi kuvvetli</u> bir yazardı.
► Türkiye, iki kıtada top- rağı olan bir ülkedir.	► Türkiye, iki kıtada yer alan <u>en</u> <u>güzel</u> ülkedir.
► Kapadokya'da periba- caları bulunur.	► Kapadokya'da görebileceğiniz <u>en görkemli</u> yapılar bulunur.
► Bu köprü 1987'de ulaşıma açıldı.	► Bu köprü <u>ihtişamlı</u> biri tarafın- dan ulaşıma açıldı.

Örnek Soru

Aşağıdaki yargılardan hangisi kişisel düşünce içermemektedir?

- A) Kanser tedavisinde cerrahi yöntemler, kemoterapi, radyoterapi ve kök hücre nakli gibi yöntemlere ek olarak son yıllarda kanser aşıları üzerinde umut verici araştırmalar yapıyor.
- B) Tedavi seçeneklerindeki tüm kusursuz gelişmelere rağmen hâlâ her yıl 7 milyon insan kanser nedeniyle ölüyor.
- C) Dünya Sağlık Örgütünün verilerine göre her yıl dünya genelinde 10 milyon insan kansere yakalanıyor.
- D) Hâlen dünya genelinde yaklaşık 25 milyon kanser hastası, bu acımasız hastalıkla boğuşuyor.
- E) Kanser hücreleri sürekli çoğalır ve bir bakıma ölümsüzdür, bu hücrelerin diğer bir özelliği de kökten aldıkları dokulardan çok uzaklara gidip yerleşmeleri ve insanları sömürmeleridir.

Çözüm

Öznel cümleler söyleyenin kendi düşüncesini, duygusunu veya beğenisini içeren cümlelerdir. Doğruluğu ya da yanlışlığı kişiden kişiye değişir. Buna göre A, B, D ve E seçeneklerinde öznel ifadeler (umut verici, kusursuz, acımasız, ölümsüz, sömürme-ridir) bulunmaktadır. Ancak C seçeneğinde öznel ifadelere yer verilmediğinden cümlenin kişisel düşünce içerdiği söylenemez.

TANIM(LAMA)

Bir kavramın veya varlığın ne olduğunu bildiren, “Bu nedir?” sorusunun cevabını veren cümlelerdir.

Örnekler

- Hikâye, yaşanmış veya yaşanabilir olayların anlatıldığı bir yazı türüdür.
- Ölçü ve uyak gözetilerek dizeler hâlinde kaleme alınan eserlerdir şiir.

TASARI

Herhangi bir konuyla ilgili ileriye dönük plan ve projelerin anlatıldığı cümlelerdir.

Örnekler

- Gelecek ay, okulumuzda şiir günleri düzenlemeyi planlıyoruz.
- Sene sonunda YKS’de ilk yüze girmeyi planlıyoruz.

ÖNERİ

Bir olay, durum, kişi ya da eserle ilgili olarak görüş bildiren, tavsiyeler sunan cümlelerdir. Bu tür cümlelerde genellikle eksik ya da yanlış olduğu düşünülen bir unsurun giderilmesine yönelik fikir belirtilir.

Örnekler

- Bana sorarsan ders çalışırken müzik dinlememelisin.
- Bence hiç vakit kaybetmeden yarın yola çık.

UYARI (İKAZ)

Herhangi bir durum ya da olayla ilgili ikaz ve hatırlatmaların dile getirildiği cümlelerdir. Cümlelere uyarı anlamı, çeşitli sözler veya ifade yollarıyla kazandırılabilir.

Örnekler

- Yetkililer, eğitim ortamında karşılaşılan sıkıntıları bir an önce görmeli, yoksa geleceğimiz adına bazı zorlukları göğüslemek zorunda kalabiliriz.
- Herkes önlemini alsın, iki haftalık tam kapanma olacaktı.

BEĞENME (TAKDİR ETME)

Bir sözü, eylemi, nesneyi veya kişiyi iyi ve güzel bulma; ona değer vermedir.

Örnekler

- Oğuz Atay’ın olayları kurgulamadaki ustalığı bizi onun eserlerine bağimli yapar.
- Ressamın bu tablosunda koyu renkleri tercih etmesi; tablonun sanat değerini artırmış, ifade ettiği anlamı derinleştirmiş.

PİŞMANLIK

Yapılan bir işin veya davranışın olumsuz sonucunu görerek üzülmektir. “Keşke” sözü pişmanlık ifade eder.

Örnekler

- O soruyla bu kadar uğraşmasaydım en az dört netim daha olur.
- Keşke annemin sözünü dinleyip de dil kursuna yazılsaydım, şimdi bu kadar zorlanmazdım.

YAKINMA

Herhangi bir olumsuz durumdan dolayı üzülmek, açıkça olmasa da şikâyet etmek, sızlanmaktır.

Örnekler

- Artık ne yazık ki idealist öğretmenler yok, herkes ay sonunda alacağı paranın hesabını yapıyor.
- Ülkenin uzaktan eğitim kararları artık kabak tadı vermeye başladı.

SİTEM

Bir kimseye, yaptığı bir hareketin veya söylediği sözün üzüntü, alınganlık, kırgınlık vb. duygular uyandırdığını öfkelenmeden belirtmedir.

Örnekler

- Neredeyse bütün çocukluğunu bizim bahçede geçirdin, bir kez bile arayıp hatıramızı sormadın!
- Şirketinizin tanıtım günleri varmış, aşk olsun bize davetiye göndermemişsiniz.

ONAYLAMA

Yapılan bir işi doğru ve yerinde bularak kabul etmedir.

Örnekler

- Kitapları yeni dönem başlamadan piyasaya sürmeniz çok iyi olmuş.
- Öğrencilerine “Cennetin Çocukları” filmini izletmen çok isabetli bir davranış olmuş.

KANIKSAMA

Çok tekrarlanma sebebiyle etkilenmez olmak, alışmak anlamına gelir. Belirtilen duruma alıştığımızı, kabullendiğimizi belirten cümleleri ifade eder.

Örnekler

- Kasadan çıkan bip sesi artık beni etkilemiyor, açıkçası sesi fark etmiyorum bile.
- Çölde çalışmaya alışmıştı, artık sıcaklardan da etkilenmiyordu.

ANLATIM ÖZELLİKLERİ

Bir duyguyu, bir düşünceyi, bir konuyu söz veya yazıyla bildirmeye anlatım denir. Metinlerin yazılış amaçları anlatım özelliklerini belirleyen asıl unsurlardır. Örneğin bilgilendirici metinlerde, anlatımda nesnel cümleler ön plana çıkarken sanatsal metinlerde, öznel cümleler ön plana çıkmaktadır. Aynı zamanda metnin yazılış amacı, anlatımda kullanılacak anlatım biçimini ve düşünceyi geliştirme yollarını da belirler.

Örnek

- Özellikle son otuz yılda yapılan çalışmalar, toprak altına dizayn edilen kameralarla kök davranışları araştırılan bitkilerde kökler aracılığıyla ve toprak üstüne dizayn edilen kameralarla da bitkilerin allelokimyasallar aracılığı ile iletişime geçtiklerini ortaya koymuş ve bitkilerin bu sayede “konuştuklarını” göstermiştir. Bitkiler birçok özellik bakımından hayvanlara ve diğer canlılara benzerler ve yine bitkiler bu özellikleri, benzeştiği diğer canlılardan farklı bir şekilde kullanmaktadır. Buradaki “konuşma ve iletişim” özelliğinin biz insanlardaki konuşma ve iletişim özelliğinden farklı olduğu açıkça görülebilmektedir. Görünüşe göre bitkiler hava yolu ile -bazı kimyasalların salınımı- ve toprak yolu ile -kökler ve mantarlar aracılığı ile- haberleşip iletişim kurarlar.

Bu parçanın yazılış amacı bilgi vermektir. Bundan dolayı paragrafın anlatımında açıklayıcı anlatım, nesnel cümleler ön plandadır. Ciddi bir dille ve bilimsel bazı sözcük seçimleriyle metnin yazılış amacına uygun bir anlatım tercih edilmiştir.

ANLATIM ÖZELLİKLERİ			
Anlatım Biçimleri	Düşünceyi Geliştirme Yolları	İyi Bir Anlatımda Bulunması Gereken Özellikler	Anlatımda Başvurulan Yollar

ANLATIM BİÇİMLERİ

Bir paragrafın nasıl oluşturulduğunu, yazarın metnini oluştururken hangi yöntemleri kullandığını ifade eder. Yazar metni yazma amacına göre anlatım biçimini belirler.

Örnek

- Yazar; Okuyucuya bilgi vermeyi amaçlıyorsa açıklamayı, Okuyucuyu olayın içinde yaşatmayı amaçlıyorsa öykülemeyi, Okuyucuda bir izlenim oluşturmayı amaçlıyorsa betimlemeyi, Okuyucunun düşüncesine yön vermeyi amaçlıyorsa tartışmayı kullanır.

Önemli Bilgi

- Bir paragraf oluşturulurken sadece tek bir anlatım biçimi kullanılabileceği gibi birden fazla anlatım biçimine de yer verilebilir.

Örnek

- Akşamın solgun renklerini doya doya içmek için insana tatlı bir istek veren çiçek kokularıyla ot kokularını getiren serin havası, senin ara sıra sebepsizce bulutlanan, mahzunlaşan taze gönlüne bir neşe, bir sevinç vermişti. Kolumda, pek zayıf dayanarak asılarak yürüyor ve taze sesinle yapraklar arasında öten küçük kuşlar gibi söyleyerek beni cevabını yetiştiremediğim sualler içinde bırakıyordun.

Bu paragrafta hem öykülemekten hem de betimlemekten yararlanılmıştır.

AÇIKLAYICI ANLATIM (AÇIKLAMA)

Herhangi bir konuda okuyucuya bilgi vermek veya ona bir şeyler öğretmek, bir konuyu açıklığa kavuşturmak amacıyla kullanılan anlatım biçimidir. Genellikle eğitici ve öğretici metinlerde (bilgilendirici metinlerde) kullanılır. Nesnel bir anlatım vardır. Sanatsal anlatımdan uzak, yalın bir dil kullanılır.

Örnek

- Dünya nüfusu, 11 Temmuz 1987’de 5 milyar rakamına ulaştı. Ardından 1989 yılında 11 Temmuz tarihinin “Dünya Nüfus Günü” olarak kutlanmasına karar verildi. Bu karardaki amaç, nüfusa ilişkin acil durumlar ile önem içeren konulara dikkat çekmek ve bu alanda farkındalığı arttırmaktı. Günümüzde BM Nüfus Fonu tarafından, her yıl 11 Temmuz Dünya Nüfus Günü’nde, nüfusla ilgili önemli konular paralelinde bir tema belirlenmekte ve bu temaya ilişkin bilinç düzeyini arttırmaya yönelik faaliyetler düzenlenmektedir.

Bu parçada “Dünya Nüfus Günü” ile ilgili bazı bilgiler verilerek açıklama yapılmıştır.

- Açıklayıcı anlatım olan metinlerde, cümleler genellikle nesnel olsa da bazı metinlerde yazarın düşüncelerini de yansıtan öznel cümlelere de rastlanmaktadır. Dolayısıyla açıklayıcı metinlerde sadece nesnel cümlelerin kullanıldığını söylemek doğru olmaz. Unutulmamalıdır ki herhangi bir konu açıklanırken nesnel açıklama da öznel açıklama da yapılabilir. Burada önemli olan metnin öğretici olmasıdır.

ÖSYM Benzerini Kullandı

Üç bölümden oluşan kitabın ilk bölümündeki öyküler bilinç dışıyla bilinçli hâl arasında gidip gelmelerle oluşur. Daha doğrusu bilinç dışının bilinçli hâle etkisi işlenir. Freud'un psikanaliz tekniğinden -ki modern psikolojinin temelidir- oldukça sık yararlanılır. Bastırılmış düşünceler, kendini var etmeye çalışan bireylerin karşılaştığı toplumsal direnç, kişilerin birbirlerine yaklaşımı, sevgisizlik, ikiyüzlülük oldukça sık karşımıza çıkar. Mesela "Yatak" öyküsünde "Yıllardır havalandırılmamış bir yatağa girip çıkıyorum, ıslak çürümüşlüğüne biçimsizliğim oyulu, onu güneşlendirmeliyim." ifadesi yer almaktadır.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisi vardır?

- A) Öyküleme
- B) Tartışma
- C) Tanımlama
- D) Benzetme
- E) Örneklendirme

Çözüm

Parçada, bahsedilen eserin içeriğine dair bazı bilgiler verildikten sonra anlatılan içeriği somutlaştırmak ve düşüncüyü geliştirmek adına eserden bir bölüm örnek olarak verilmiştir. "Mesela" ifadesinden sonraki alıntı cümle parçada örneklendirmeye yer verildiğini gösterir.

ÖSYM Benzerini Kullandı

Orada gördükleri karşısında heyecanlandı gezgin. Çorak arazinin ortasında böyle bir sarayın olabileceğine hiç akli ermiyordu. Yerler şimdiye kadar üzerinde yürümediği güzellikte halılarla kaplıydı. Tavana, parlak ve işlemeli madenden avizeler asılmıştı. Bol işlemeli ipek yastıklar, deri koltuklar zenginliğin ihtişamını yansıtıyordu. Hizmetçiler lezzetli yiyeceklerle dolu tepsi-lerle gidip geliyor, çay sunuyorlardı.

Bu parçanın anlatımıyla ilgili olarak aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Deyim kullanılmıştır.
- B) Niteleyici sözcükler kullanılmıştır.
- C) Karşılaştırma yapılmıştır.
- D) Betimleyici ögelere yer verilmiştir.
- E) Birinci kişili anlatım kullanılmıştır.

Çözüm

Parçada geçen "akli ermiyordu" ifadesi deyimdir. Parçadaki "parlak ve işlemeli madenden avizeler" ifadesi niteleyici sözcükler kullanıldığını, "Yerler şimdiye kadar üzerinde yürümediği güzellikte..." ifadesi de karşılaştırılma yapıldığını gösterir. Parçanın genelinde de betimleyici tasviri ifadeler yer verilmiştir. Ancak parçada birinci kişili anlatım olduğu söylenemez. Parçanın anlatımında gözlem hâkimdir yani olaylar üçüncü kişili anlatımla aktarılmıştır.

ÖSYM Benzerini Kullandı

Güneş yavaş yavaş yükselirken oturduğum antik basamaklar aydınlanmaya başlıyor. Aşağılardaki duru göl ve tarlalardaki beyaz-mor haşhaş çiçekleri, sabah uykusundan henüz kalkıyor. Yüzyıllardır sessizliğe alışmış antik kentin geçmişini düşünüyorum. Tiyatro sahnesinde kaç oyun sergilendi, agoradaki satıcılar ne sıkı pazarlıklar yaptı, odeonda hangi sorunlar tartışıldı, ölümüne savaşlar nasıl yaşandı kim bilir? Oysa şimdi Kıbrıs, tarih sahnesindeki rolünü tamamlamış ve mağrur bir sessizliğe gömülmüş.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangisine yer verilmemiştir?

- A) Öznel yargılara
- B) Betimlemeye
- C) Kişileştirmeye
- D) Öykülemeye
- E) Benzetmeye

Çözüm

Metin anlatıcının kişisel görüşlerini içerdiğinden öznel yargılara yer verildiğini söyleyebiliriz. Güneşin doğuşu ve sonrası ile ilgili yapılan yorumlarda da betimlemeye yer verilmiştir. Gölün ve çiçeklerin uykudan uyandıklarının ifade edilmesi kişileştirmeye, metnin yer (antik kent), zaman (sabah), kişi (anlatıcı) ve olay (kişinin geçmiş üzerine düşünmesi) unsurları göz önüne alınarak oluşturulması öyküleme yer verildiğini gösterir. Parçada benzetmeye yer verilmemiştir.

SÖZEL MANTIK

Mantık, doğru düşünme sanatı olarak tanımlanır. Sınavlarda kullanılan sözel mantık kavramı ise okuduğunu anlama, akıl yürütme, analiz yapabilme ve çıkarımlarda bulunabilmektir. Bu konuya dair hazırlanan sorular, mantıksal akıl yürütmeye yardımcı olurken zekâyı da geliştirir. Ayrıca problem çözme becerisi kazandırma, olay ve durumlar arasında ilişki kurmayı sağlama, muhakeme yeteneği kazanma ve paragraf sorularını daha hızlı çözme gibi katkıları da vardır.

NEDEN SÖZEL MANTIK DENİLMEKTEDİR?

- Bağlantılı sorular şeklinde ve her sınavda (KPSS için) 3 veya 4 soru şeklinde oluşturulan bu sorulara sözel mantık soruları denilmesinin sebebi, bu soruların doğru düşünmeye yönelik hazırlanmış olmaları ve akıl yürütme becerisini ölçmeleridir.

SÖZEL MANTIK SORULARININ ANALİZİ

- Genelden özele yöntemiyle hazırlanan sözel mantık soruları; metin (açıklama) kısmı, önermeler kısmı ve soru kısmı olmak üzere üç bölümden oluşur.

Metin Kısmı: Sorunun giriş kısmıdır ve kurgusal bir gerçekliği dile getirir. Kişiler, mekânlar, sıralama ölçütleri, sorunun çözümüne dair yöntemin belirlenmesine yönelik bilgiler bu kısımda yer alır. Bu kısım okunurken köşeye alınacak küçük notlar, soruların çözümünde zamandan tasarruf etmeyi sağlayacaktır.

Önermeler Kısmı: Sorunun çözümünü sağlayacak bilgilerin yer aldığı ve asıl ipuçlarını barındıran kısımdır. Metin kısmında verilen kurguya dair sınırların belirlendiği bölümdür. Bu bölümde kesin yargıların yanında ihtimalli durumlar da yer alır. İhtimalli durumların yer aldığı öncüllere dikkat edilmelidir. Sorunun çözümü için yapılacak bir şema veya tabloya, ilk olarak bu kısımda yer alan kesin yargılar yazılmalıdır.

Soru Kısmı: Verilen kurgusal duruma dair istenilenin yer aldığı bölümdür. Bilgiyi kullanabilme, analiz ve sentez yapabilme ön plandadır. Bu kısımda yer alan “kesinlikle, kesin olarak” ifadelerine dikkat edilmelidir.

Sorularda Kullanılan Bazı Unsurlar

Kişiler	Yerler	Zaman	Yönler	İlişkiler	Nesneler
• Faruk	• Türkiye	• Yıllar	• Doğu / Batı	• Arkadaşlık	• Kitaplar
• Berna	• İstanbul	• Aylar	• Kuzey / Güney	• Evlilik	• Vitaminler
• Öğretmen	• Okul	• Günler	• Aşağı / Yukarı	• Akrabalık	• Meyveler
• Öğrenci	• Müze	• Saatler	• Sağ / Sol	• Kardeşlik	• Araçlar
• Mühendis ...	• Festivaller ...	• Dakikalar ...	• Ön / Arka ...	• İş ...	• Yakıtlar ...

MANTIK SORULARINDA KULLANILAN TEMEL KAVRAMLAR

Önerme: Doğruluğu ya da yanlışlığı ispatlanabilen bilgileri ifade eden cümle veya cümlelerdir.

Çıkarım: Verilen önermelerin doğru ya da yanlış olma durumlarının değerlendirilerek yeni bilgiler elde etmektir.

Akıl yürütme: Önermelere dikkat ederek verilen bilgileri yorumlamak, çıkarımda bulunmaktır.

Muhakeme: Akıl yürütme yoluyla var olan sorun(lar)a çözüm bulmak için çıkarımlarda bulunmaktır.

Öncül: Sorularda verilen önermelerden her biridir. Sorunun çözümüne dair ipuçlarının yer aldığı kısımdır.

Örnek

- “Ahmet, Berna, Canan, Dilan, Erdem adlı kişiler X, Y, Z, V, F adlı marketlerde çalışmaktadır.” önermesi şu şekilde tablolaştırılabilir:

	Ahmet	Berna	Canan	Dilan	Erdem
X					
Y					
Z					
V					
F					

- Daha sonraki bilgilerde, “Dilan X, Berna da F marketinde çalışmaktadır.” öncülü yer alırsa bu öncül kesin bir bilgi olduğundan hemen tabloda belirtilir.

	Ahmet	Berna	Canan	Dilan	Erdem
X				+	
Y					
Z					
V					
F		+			

- “Y ve V marketlerinde çalışan kişiler erkektir ve Y marketinde çalışan kişi Ahmet değildir.” öncülü de yorumlanarak bütün tablo doldurulabilir. Bu öncülden geriye kalan Z marketinde, nerede çalıştığına dair herhangi bir bilgi verilmeyen Canan’ın çalıştığı çıkarımı yapılabilir.

	Ahmet	Berna	Canan	Dilan	Erdem
X				+	
Y					+
Z			+		
V	+				
F		+			

Önemli Bilgi

- Önermelerin doğru okunması çok önemlidir. Doğru bir şekilde okunan önermelerden gerekli çıkarımlar yapılırsa tablodaki bilgiler birbirini takip edecek şekilde doğru yargıları yansıtacaktır.

Örnekler

- “Hafta sonları hariç, her gün kursa gidilmektedir.”

Bu önermeden;

- Cumartesi günü kursa gidilmemektedir.
- Pazar günü kursa gidilmemektedir.
- Hafta içi her gün (pazartesi, salı, çarşamba, perşembe, cuma) kursa gidilmektedir.

çıkarımları yapılabilir.

- “2019’da ortaya çıkan ölümcül hastalıklardan biri de Kovid-19’dur.” önermesinden;
- 2019’da birden fazla hastalık ortaya çıkmıştır.
- Kovid-19 hastalığı 2019’da ortaya çıkmıştır.
- Kovid-19, ölümcül bir hastalıktır.

çıkarımları yapılabilir.

Tablo Oluşturma Soruları Çözülürken Dikkat Edilmesi Gerekenler

- Tablo sorularında, sorunun tamamı okunarak nasıl bir tablo oluşturulması gerektiğine dair fikir edinilmelidir.
- Oluşturulan tablonun sonuca götürebilmesi için yönergeler tek tek tabloya yerleştirilmelidir.
- Tabloya yönergeler yerleştirilirken kesin ve olasılık bildiren ifadelerle dikkat edilmeli, gerekiyorsa tabloda bunlar için farklı şekiller kullanılmalıdır. Öncelikle kesin olan ifadeler, daha sonra da olasılık bildiren ifadeler tablodaki ilgili kısma, en doğru şekilde yerleştirilmelidir.
- Bazen oluşturulan tablo ilgili tüm sorular için geçerli olabilirken bazen de her soru için farklı tablo oluşturmak gerekir.
- Her yönerge için ayrı tablo oluşturmak yanlıştır. Sırasıyla okunan yönergeler aynı tablo üzerinde en doğru şekilde yerleştirilmelidir.
- Ayrıca bazen de sorularda ek bilgiler verilir, bu bilgiler sadece o soru için geçerlidir ve o soru çözülürken tabloya eklenmesi gerekir. Bu bilgi diğer sorularda kesin yargı olarak kullanılmamalıdır. Bu tür durumlar, ihtimalli durumların var olduğu sorularda karşımıza çıkar.

EŞLEŞTİRME

Sorularda genel olarak eşleştirilecek birkaç varlık, durum, öge, nesne vb. bulunmaktadır. Bu tarz sorularda bunların çeşitli özelliklerinin belirlenmesi, ortaya konulması istenmektedir. Bu öğelerin verilen özellikleri, eşleştirmeye uygun olarak verilir.

ÖSYM Benzerini Kullandı

Akın, Burcu, Can, Deniz, Emre, Fatih ve Güzin adlı kişiler iki aşamalı bir sınava katılmıştır. Bu sınavda birinci aşamada ilk beşe giren kişiler, ikinci aşamaya katılmaya hak kazanmıştır. Kişilerin her iki aşamayı tamamlama sıralarına ilişkin bazı bilgiler şöyledir:

- Birinci aşamada Güzin; Deniz'den hemen sonra, Fatih'ten hemen önce sıralamaya girmiştir.
- Burcu her iki aşamayı da aynı sırada geçmiştir.
- Birinci aşamayı ikinci sırada Akın, ikinci aşamayı üçüncü sırada Fatih tamamlamıştır.
- İkinci aşamada Güzin'in sıralaması Deniz'den öncedir.

1. Aşağıdakilerden hangisi kesin olarak yanlıştır?

- A) Can, birinci aşamada yedinci olmuştur.
- B) Deniz, birinci aşamada üçüncü olmuştur.
- C) Emre, birinci aşamada altıncı olmuştur.
- D) Burcu, birinci aşamada dördüncü olmuştur.
- E) Fatih, birinci aşamada beşinci olmuştur.

2. Aşağıdakilerden hangisi kesin olarak doğrudur?

- A) Akın'ın birinci aşamadaki sırası ile Deniz'in ikinci aşamadaki sırası aynıdır.
- B) Akın'ın birinci aşamadaki sırası ile ikinci aşamadaki sırası aynıdır.
- C) Güzin'in birinci aşamadaki sırası ile ikinci aşamadaki sırası aynıdır.
- D) Fatih'in birinci aşamadaki sırası ile Deniz'in ikinci aşamadaki sırası aynıdır.
- E) Deniz'in birinci aşamadaki sırası ile Fatih'in ikinci aşamadaki sırası aynıdır.

3. Buna göre;

- I. Burcu
- II. Can
- III. Deniz

adlı kişilerden hangileri ikinci aşamada beşinci olmuş olabilir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız III
- C) I ve II
- D) I ve III
- E) II ve III

4. Güzin'in birinci aşamadaki sırası ile Akın'ın ikinci aşamadaki sırasının aynı olduğu biliniyorsa aşağıdakilerden hangisi doğrudur?

- A) Burcu, ikinci aşamada beşinci olmuştur.
- B) Güzin, ikinci aşamada dördüncü olmuştur.
- C) Deniz, ikinci aşamayı beşinci sırada tamamlamıştır.
- D) Emre ikinci aşamayı ikinci sırada tamamlamıştır.
- E) Akın, ikinci aşamayı birinci sırada tamamlamıştır.

Çözüm

Öncelikle bu sorunun bir sıralama sorusu olduğu fark edilmeli ve iki aşamalı bir durum söz konusu olduğu için iki farklı sıralama (birinci aşama - ikinci aşama) oluşturulmalıdır.

Birinci Aşama

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.

İkinci Aşama

1.	2.	3.	4.	5.

Birinci aşamada Akın 2. sırada ve "Deniz - Güzin - Fatih" de bu sırayla sıralamaya girdiklerine göre bu kişiler 3, 4 ve 5. olmuştur. İkinci aşamaya kaldığı kesin bilgi olarak verilen Burcu, geriye kalan 1. sıraya gelecektir. Bu durumda Can ve Emre birinci aşamada 6 ve 7. olarak sıralamaya girememiştir. Burcu'nun her iki sıralamada da aynı dereceyi yaptığı bilindiğine göre Burcu ikinci aşamada da birinci olmuştur. Öncüllerde Fatih'in ikinci aşamada üçüncü olduğu bilgisi de verilmiştir. Bu bilgileri sıralama tablosuna yerleştirdiğimizde birinci aşamada 6 ve 7. sıralarda, ikinci aşamada da 2, 4 ve 5. sıralarda kimlerin olduğu kesin olarak bilinemez. Bu da birden fazla ihtimali doğurur.

Birinci Aşama

1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.
Burcu	Akın	Deniz	Güzin	Fatih	Can veya Emre	Emre veya Can

İkinci Aşama

	1.	2.	3.	4.	5.
1. İhtimal	Burcu	Güzin	Fatih	Deniz	Akın
2. İhtimal	Burcu	Güzin	Fatih	Akın	Deniz
3. İhtimal	Burcu	Akın	Fatih	Güzin	Deniz

MATEMATİK

5. $\left(\frac{3-4(3-(-4))}{2-3 \cdot (2-3)-1} \right) : \left(\frac{10 : (-2) \cdot 5}{2-(-3-(-1))} \right)$ işleminin sonucu kaçtır?

A) 0   B) 1   C) 2   D) 3   E) 4

Çözüm

$$\left(\frac{3-4(3+4)}{2-3 \cdot (-1)-1}\right): \left(\frac{-5 \cdot 5}{2-(-3+1)}\right)=\left(\frac{3-28}{2+3-1}\right): \left(\frac{-25}{2-(-2)}\right)$$
$$=\frac{-25}{4}: \frac{-25}{4}=\frac{\cancel{-25}}{\cancel{4}} \cdot \frac{\cancel{4}}{\cancel{-25}}=1$$

6. $\frac{(-200)^0 + 4 - (-1)}{5 - (2 - (-4))}$

işleminin sonucu kaçtır?

- A) 10   B) 8   C) 6   D) -2   E) -6

Çözüm

[illegible]

7. $[7x - (y - 2x) - 2(4x - y)] \cdot 2 - [-(2x + y)]$ işleminin sonucu kaçtır?

- A) $2x$ B) $4x+6$ C) $3y$
D) $x-2y$ E) $4x + 3y$

Çözüm

$$\begin{aligned} & [7x - (y - 2x) - 2(4x - y)] \cdot 2 - [-(-2x + y)] \\ &= [7x - y + 2x - 8x + 2y] \cdot 2 - [+2x - y] \\ &= \cancel{2x} + 2y - \cancel{2x} + y = 3y \end{aligned}$$

8. $-3x + 7x - (-9x - 6x)$ işleminin sonucu kaçtır?

- A) $-20x$ B) $-11x$ C) $-4x$ D) $4x$ E) $19x$

Çözüm

[illegible]

9. $(-1)^{100} + (-1)^{101} - (-1)^{90} - (-1)^{20}$ işleminin sonucu kaçtır?

- A) -2   B) -1   C) 0   D) 1   E) 2

Çözüm

$$\underbrace{(-1)^{100}}_{+1} + \underbrace{(-1)^{101}}_{-1} - \underbrace{(-1)^{90}}_{+1} - \underbrace{(-1)^{20}}_{+1} = \cancel{(+1)} + \cancel{(-1)} - (+1) - (+1) = -2$$

10. $(8 - 9)^{100} - (5 - 4)^{99} - (2 - 3)^{98} - (-1)^{97}$ işleminin sonucu kaçtır?

- A) -2   B) -1   C) 0   D) 1   E) 2

Çözüm

																Cevap: C					

11. $2(x + 1) - 3(x - 2) = 3$ denkleminde x kaçtır?

- A) 15   B) 10   C) 5   D) -5   E) -10

Çözüm

$$\begin{aligned} 2(x+1) - 3(x-2) &= 3 = 2x + 2 - 3x + 6 = 3 \\ &= -x + 8 = 3 = -x = 3 - 8 \\ &= -x = -5 \Rightarrow x = 5 \end{aligned}$$

12. $3(x - 3) - 2(x + 2) = 4$ denkleminde x kaçtır?

- A) -7 B) -10 C) 12 D) 17 E) 19

Çözüm

																Cevap: D			

13. $\frac{x+3}{x-1} = \frac{-4}{3}$ eşitliğinde x kaçtır?

- A) $-\frac{9}{7}$ B) $-\frac{5}{7}$ C) $-\frac{1}{7}$ D) $\frac{5}{7}$ E) $\frac{9}{7}$

Kurallı Sayılar

Sayıların belli bir kuralla veya belli bir özellik ile tanımlanıp işlendiği bölümdür.

Bu kısımda bahsedilen kurallar ve özellikler kendine veya soruya özel olabilir. Bu nedenle verilen tanım iyi anlaşılmalı ve verilen örnek incelenmelidir.

Sayı Dizileri

Aritmetik Dizi: Ardışık terimleri arasındaki farkları eşit olan diziye denir.

$$\begin{array}{ccccccc} & +3 & & +3 & & +3 & \\ & \swarrow & & \swarrow & & \swarrow & \\ 3 & - & 6 & - & 9 & - & 12 & - & \dots & \text{gibi} \end{array}$$

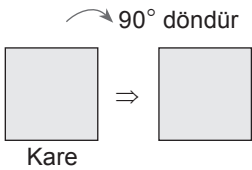
Geometrik Dizi: Ardışık terimlerin arasındaki oranı eşit olan diziye denir.

$$\begin{array}{ccccccc} & \times 2 & & \times 2 & & \times 2 & \\ & \swarrow & & \swarrow & & \swarrow & \\ 2 & - & 4 & - & 8 & - & 16 & - & \dots & \text{gibi} \end{array}$$

Şekil - Sembol - Şifre Yorumlama

Dönme Hareketi: Bir cismin belli bir sabit nokta etrafında belli bir açı ile hareket ettirilmesidir.

Dönme Simetrisi: Şeklin en küçük açı ile dönmesi ile tekrar aynı görüntüyü almasıdır. Dönme simetrisi n kenarlı düzgün şekillerde $\frac{360^\circ}{n}$ 'dir.

$$\text{Karede } \frac{360^\circ}{4} = 90^\circ \text{dir.}$$

Öteleme: Bir şeklin veya nesnenin belli bir doğrultuda ve yönde yer değiştirmesidir.

Ötelemelerde cismin boyutunda bir değişiklik olmaz.

Kâğıt Katlama - Açma

- Şekillerin belli bir eksene göre katlanması ile oluşan son görüntünün tekrar açılması ile ilgilidir.
- Bu tür sorularda katlama sırasına ve yönüne dikkat edilmelidir.

Mantıksal Akıl Yürütme

- Verilen problemin öncüllerine ve açıklamasına dikkat edilmelidir.
- Bu problem çözümlerinde şekil ve tablo çizilerek özetlenmelidir.

Tablo - Grafik Yorumlama

- Satır ve sütunlarda oluşan kapalı şekle tablo denir.
- Grafik çeşitlerimiz nokta, çizgi, sütun ve daire grafikleridir.
- Bu tür sorularda satır ve sütunlardaki bilgilere dikkat edilmelidir.

TEST

1

BİR BENDEN BİR SENDEN

1 – 2. soruları aşağıda verilen bilgilere göre birbirinden bağımsız olarak cevaplayınız.

Bir oyun parkındaki heyecan treninde, 1'den 50'ye kadar numaralanmış ve yan yatma özelliğine sahip koltuklar bulunuyor. Bu trenin parkurdaki birinci turunda sadece 1 numaralı koltuk yan yatıyor. İkinci turda numarası 2'nin tam katı olan tüm koltuklar yan yatıyor. Üçüncü turda numarası 3'ün tam katı olan tüm koltuklar yan yatıyor. Tren bu biçimde devam ederek 20. tur sonunda yolcularını indiriyor. Her bir tur sonunda ise yan yatan koltuklar normal konumlarına geri geliyor.

1. Buna göre, 18 ve 24 numaralı koltuklar kaç turda aynı anda yan yatmıştır?

- A) 7   B) 6   C) 5   D) 4   E) 3

Çözüm

Soru mantığında

- 1 sadece 1'inci turda yan yatıyor.
- 2 sadece 2'inci turda yan yatıyor.
- 3 sadece 3'üncü turda yan yatıyor.
- 4 ise 2. tur ve 4. turda yan yatacaktır.
- 5 sadece 5'inci turda yan yatacaktır.
- 6 ise 2. turda, 3. turda ve 6. turda yan yatacaktır.
- Yani; koltuğa ait numarayı tam bölen turlarda koltuk yan yatıyor.
- 18 numaralı koltuk $\Rightarrow$ 2., 3., 6., 9. ve 18. turda yan yatacaktır.
- 24 numaralı koltuk $\Rightarrow$ 2., 3., 4., 6., 8. ve 12. turda yan yatacaktır.
- Her iki koltuk 2., 3. ve 6. turda yan yatar.
- 18 ve 24 numaralı koltuklar 3 turda aynı anda yan yatar.

2. Aşağıda numarası verilmiş olan koltuklardan hangisi, 20. tur sonunda, sayıca diğerlerinden daha fazla yan yatmıştır?

- A) 45   B) 42   C) 40   D) 36   E) 30

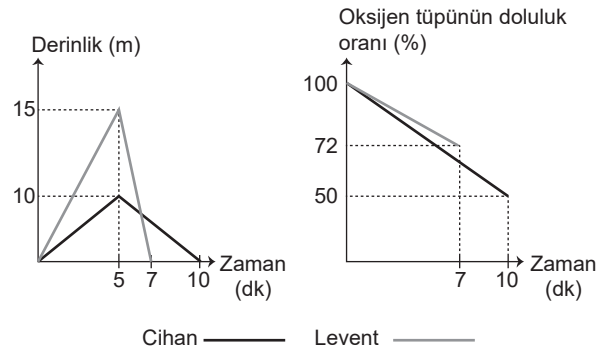
Çözüm

[illegible]

Cevap: D

3 – 4. soruları aşağıda verilen bilgilere göre birbirinden bağımsız olarak cevaplayınız.

Özdeş oksijen tüpleri kullanan Cihan ve Levent isimli dalgıçların denizde bulundukları derinliğin zamana göre değişimi ve oksijen tüplerinin doluluk yüzdelerinin zamana göre değişimi aşağıdaki doğrusal grafiklerde verilmiştir.

3. Levent, 15 metre derinlikte iken oksijen tüpünün yüzde kaçını kullanmıştır?

- A) 22   B) 20   C) 18   D) 16   E) 14

Çözüm

Verilen grafikler incelendiğinde Levent; 15 metre derinliğe 5 dakikada inmiş, 7 dakikada ise oksijen tüpünün %28'ini kullanmıştır. Oksijen tüpü

7 dakikada $\times$ % 28 kullanılmış ise
5 dakikada $\times$ % x kullanılmıştır.

$7x = 5.28 \Rightarrow x = \% 20$ olur.

4. 4. dakika sonunda Levent, Cihan'a göre kaç metre daha derindedir?

- A) 3,5   B) 4   C) 4,5   D) 5   E) 5,5

Çözüm

[illegible]

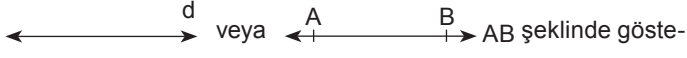
Cevap: B

GEOMETRI

DOĞRULAR VE ÜÇGENLER

Nokta: Geometrik manadaki nokta tam olarak tanımlanamasa da basitçe ifade etmek gerekirse kalemin kâğıtta bıraktığı ize denir. “.” şeklindedir. Büyük harfle isimlendirilir.

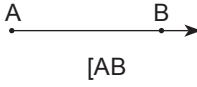
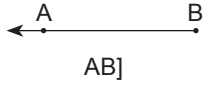
Doğru: Aynı doğrultuda bulunan noktalar kümesidir.

 veya AB şeklinde gösterilir. Uzunluğu sonsuzdur.

Doğru Parçası: Doğru üzerindeki herhangi iki nokta arasındaki parçadır.

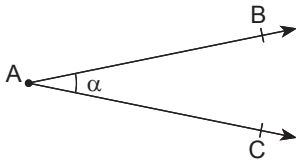
 , [AB] olup uzunluğu hesaplanabilir.

İşin: Bir taraftan kapalı bir taraftan açık doğrunun parçasıdır.

 veya şeklinde gösterilir. Uzunluğu sonsuzdur.

AÇI VE AÇI ÇEŞİTLERİ

Açı: Başlangıç noktası aynı olan iki ışının kolları arasında kalan bölgeye denir.

[AB ve [AC'nin başlangıç noktası A'dır.

Bu iki ışının arasında kalan;

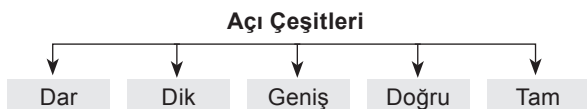
$m(\widehat{BAC}) = \alpha$ bir açıdır.

$m(\widehat{BAC})$ = “BAC açısının ölçüsü” anlamına gelir.

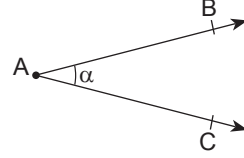
NOT

Açı ölçü birimi derecedir. “°” ile gösterilir.

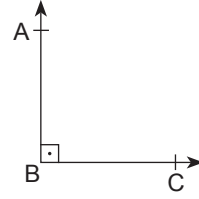
Açı Çeşitleri

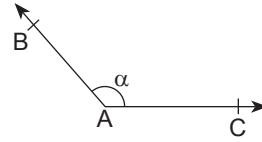
Dar Açı: Ölçüsü 0° den büyük 90° den küçük olan açılardır.

Dik Açı: Ölçüsü 90° olan açılardır.

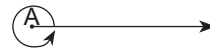
Geniş Açı: Ölçüsü 90° den büyük, 180° den küçük olan açılardır.

Doğru Açı: Ölçüsü 180° olan açılardır.

Tam Açı: Ölçüsü 360° olan açılardır.

TÜMLER VE BÜTÜNLER AÇI

Tümler Açı: Ölçüleri toplamı 90° olan açılara birbirinin tümleri denir.

30° 'nin tümleri = $90^\circ - 30^\circ = 60^\circ$ dir.

45° 'nin tümleri = $90^\circ - 45^\circ = 45^\circ$ dir.

5° 'nin tümleri = $90^\circ - 5^\circ = 85^\circ$ dir.

NOT

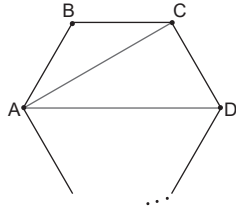
α 'nın tümleri $90 - \alpha$ dir.

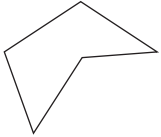
ÇOKGENLER

- Herhangi üçü doğrusal olmayan en az 3 noktanın ikişer ikişer birleştirilmesi ile oluşan kapalı bölgeye çokgen denir.
- Doğrusal olmayan A, B, C... noktalarına çokgenin köşeleri, [AB], [BC], [CD] ardışık noktaların birleştirilmesine çokgenin kenarları denir.
- Ardışık olmayan iki köşenin birleştirilmesine ise çokgenin köşegeni denir.

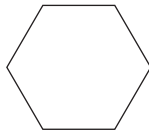
A, B, C, D köşeler [AB], [BC], [CD] kenarlar [AC], [AD] köşegenlerdir.

- Bütün köşegenleri iç bölgede olan çokgenlere dış bükey (konveks) denir.
- Sadece bir köşegeni bile dış bölgede olan çokgene iç bükey (konkav) denir.

İç bükey (konkav)

Dış bükey (konveks)

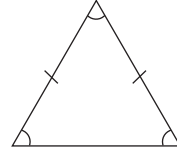
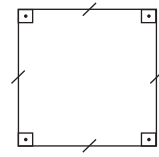
NOT

n çokgenin kenar sayısı ve $n \geq 3$ olmak üzere;

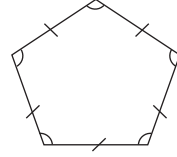
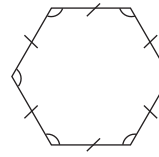
- İç açılar toplamı = $(n-2) \cdot 180^\circ$
- Dış açılar toplamı = 360°
- Bir köşeden çizilen köşegen sayısı = $n-3$
- Çokgendeki köşegen sayısı = $\frac{n(n-3)}{2}$

DÜZGÜN ÇOKGEN

- Bütün kenar uzunlukları ve iç açı ölçüleri birbirine eşit olan çokgenlerdir.

Eşkenar
üçgen

Kare

Düzgün
beşgenDüzgün
altıgen

NOT

n kenarlı düzgün bir çokgende;

- Bir iç açının ölçüsü $\frac{(n-2) \cdot 180^\circ}{n}$ 'dir.
- Bir dış açının ölçüsü $\frac{360^\circ}{n}$ 'dir.

Örnek Soru

İç açılarının ölçüleri toplamı 1980° olan bir konveks çokgenin köşegen sayısı kaçtır?

- A) 50   B) 55   C) 60   D) 65   E) 70

Çözüm

n kenarlı bir çokgenin iç açılarının ölçüleri toplamı

$(n-2) \cdot 180^\circ$ 'dir. Buna göre

$$(n-2) \cdot 180^\circ = 1980^\circ$$

$$n-2 = 11$$

$$n=13$$

$$\text{Köşegen} = \frac{n(n-3)}{2} = \frac{13 \cdot 10}{2} = 65 \text{ 'tir.}$$

DİK PRİZMALAR

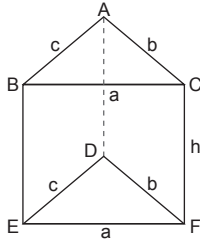
- Alt ve üst tabanları birbirine paralel ve yan yüzleri tabanlara dik olan kapalı cisimlere prizma denir.
- Prizmalar tabanlarına göre isimlendirilir.
- Dik prizmalarda yan yüzler dikdörtgendir.
- Prizmalarda yan ayrıtlar aynı zamanda prizmanın yüksekliğidir.

NOT

- Prizmanın Hacmi = Taban alanı x Yükseklik
- Yanal alan = Taban Çevresi x Yükseklik
- Yüzey alanı = 2 taban alanı + Yan yüzeyinin alanı

ÜÇGEN PRİZMA

- Alt ve üst tabanı üçgendir.

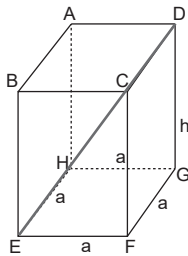

Hacim: $A(\widehat{DEF}) \cdot h$

Yüzey Alanı: $2 \cdot A(\widehat{DEF}) + (a+b+c) \cdot h$

KARE PRİZMA

- Alt ve üst tabanı karedir.

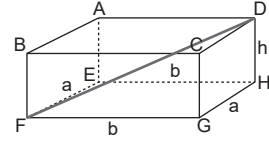
Hacim: $a^2 \cdot h$

Yüzey Alanı: $2a^2 + 4a \cdot h$

$$|DE| = \sqrt{2a^2 + h^2}$$

DİKDÖRTGENLER PRİZMASI

- Bütün yüzleri dikdörtgendir.

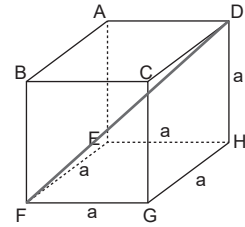
Hacim: $a \cdot b \cdot h$

Yüzey Alanı: $2 \cdot a \cdot b + (2a+2b) \cdot h$

$$|DF| = \sqrt{a^2 + b^2 + h^2}$$

KÜP

- Her yüzeyi kare olan özel prizmadır.

Hacim: $a \cdot a \cdot a = a^3$

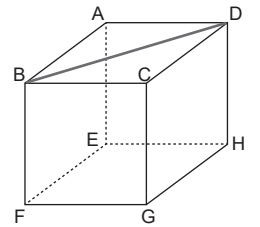
Yüzey Alanı: $6a^2$

$$|DF| = a\sqrt{3}$$

Örnek Soru

Yanda gösterilen küpün bir yüzünün köşegeni BD uzunluğu 4 cm'dir.

Buna göre bu küpün hacmi kaç cm^3 tür?

- A) $8\sqrt{2}$ B) $10\sqrt{2}$ C) $16\sqrt{2}$ D) $20\sqrt{2}$ E) $22\sqrt{2}$

Çözüm

Küpün bir ayrıt uzunluğu = a cm olsun.

$$|BD|^2 = a^2 + a^2$$

$$4^2 = 2a^2 \Rightarrow a = 2\sqrt{2} \text{ cm'dir.}$$

$$\text{Hacim} = a^3 = (2\sqrt{2})^3 = 16\sqrt{2} \text{ cm}^3 \text{ tür.}$$

TARİH

TEST

1

SORULAR

İSLAMİYET ÖNCESİ TÜRK TARİHİ

1. İslamiyet öncesi Türk devletlerinde görülen;

- I. avcılığın temel geçim kaynağı olması,
- II. keçeden çadırların yapılması,
- III. duvar resimlerinin yapılması

özelliklerinden hangilerinin bozkır kültürünün bir sonucu olduğu savunulabilir?

- A) Yalnız I   B) I ve II   C) Yalnız III
D) I ve III   E) I, II ve III

2. Uygurları kendisinden önceki Türk devletlerinden ayıran özelliklere;

- I. Mani dinini benimsemeleri,
- II. yerleşik hayata geçmeleri,
- III. saray ve tapınak inşa etmeleri

durumlarından hangileri örnek olarak gösterilebilir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) Yalnız III
D) I ve III   E) I, II ve III

3. Bedizci denilen Uygur ressamı çizgi resminde usta oldukları kadar yazı sanatında da ileri gitmişlerdi.

Bu tür sanatsal eserlerin daha önceki Türk devletlerinde görülmemesinin nedeni bu devletlerin aşağıdaki hangi özelliğinden kaynaklanmıştır?

- A) Yerleşik hayatı benimsemeleri
B) Çinlilerle uzun süren mücadeleye girmeleri
C) Göçebe hayat tarzını benimsemeleri
D) İpek ticaretiyle uğraşmaları
E) Kut anlayışı ile yönetilmeleri

4. Hazarları diğer Türk devletlerinden ayıran özellikler arasında,

- I. ticaretle uğraşmaları,
- II. ülkeyi hanedan üyeleri arasında paylaştırmaları,
- III. mahkemelerinde farklı dini inançlara mensup yargıçlar heyetinin yer alması

durumlarından hangilerinin yer aldığı söylenebilir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) Yalnız III
D) I ve III   E) I, II ve III

5. İslamiyet öncesi Türklerde görülen;

- I. ölülerini eşyalarıyla birlikte kurgan denilen mezarlara gömmeleri,
- II. sürek avlarına çıkmaları,
- III. sulama kanalları inşa etmeleri

durumlarından hangilerinin yerleşik hayata geçildiğinin göstergesi olduğu savunulabilir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) Yalnız III
D) I ve III   E) II ve III

6. Orta Asya'da kurulan Türk devletlerinin en fazla savaştığı devlet Çin'dir. Bu savaşların büyük bölümünde galip gelmelerine rağmen Çin'in bütününe egemen olmak yerine, Çin'i vergiye bağlama politikası benimsenmiştir.

Bu durum;

- I. Türklerin asimilasyona uğramak istememesi,
- II. ipek ticaretinin Çin denetiminde olması,
- III. din değiştirmenin yaşam biçimini etkilemesi

nedenlerinden hangileriyle açıklanabilir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) I ve III
D) I ve III   E) II ve III

7.

- I. Hun
- II. Uygur
- III. Kök Türk

Yukarıdaki İslamiyet öncesi Türk devletlerinin hangilerinde tapınak mimarisi görülmektedir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) Yalnız III
D) II ve III   E) I, II ve III

8. İslamiyet öncesi Türk devletleri doğu ve batı olmak üzere ikili bir yönetimle idare edilmişlerdir. Doğuda kağan batıda kağanın kardeşi yabgu görev almıştır.

Bu bilgilere göre;

- I. Federal bir yönetim yapısı vardır.
- II. Devlet dini esaslara göre idare edilmiştir.
- III. "ülke hanedanın ortak malıdır." anlayışı bulunmaktadır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) I ve II
D) I ve III   E) II ve III

ORTA ÇAĞ'DA AVRUPA

- Orta Çağ Kavimler Göçü (375) ile başlayıp, İstanbul'un Fethi (1453) ile sona erer.

KİLİSE VE PAPALIK

- Roma İmparatorluğu'nun yıkılması ile kilise ve papanın etkinliği artmıştır.
- Merkezi Roma'da olan Katolik ve merkezi İstanbul'da olan Ortodoks olarak Hristiyanlık ikiye ayrılmıştır.
- Katolik mezhebi ilk havari Petrus tarafından kurulmuştur.
- Papaların dinden çıkarma yetkisine "afaroz", bir ülkeyi kralıyla birlikte afaroz etmesine "enterdi" denirdi. Endüljans ise para karşılığında günahların affedilmesiydi.
- Kilisenin etkisiyle Avrupa'da skolastik düşünce hakimdi. Skolastik düşünce Orta Çağ Avrupasında kilisenin öğretilerini içeren ve aynı zamanda bilim ve deneyi red eden bir anlayıştı.

FEODALİTE (DEREBEYLİK)

- Toprağı ve üzerinde yaşayan köylüleri tek bir kişinin malı sayan sisteme derebeylik denir.
- Feodalite ilk olarak Fransa'da ortaya çıkmıştır.
- Feodalite düzeninde halkı himaye eden kişilere "süzeren" himaye edilen halka "vasal" köle statüsündekilere "serf" adı verilir.
- Feodalite sistemi Haçlı Seferleri, barutun ateşli silahlarda kullanılması ve güçlü orduların kurulmasıyla yıkılmıştır.

HAÇLI SEFERLERİ

- Avrupalıların XI. yüzyıl sonları ile XIII. yüzyıl sonları arasında Müslümanların elinde bulunan Hristiyanlarca kutsal kabul edilen Kudüs ve çevresini almak için düzenledikleri seferlere Haçlı Seferleri denir.

Haçlı Seferleri'nin Sebepleri

- Hristiyanlarca kutsal sayılan Kudüs'ü ele geçirmek
- Malazgirt Savaşı'nın kazanılması
- Türklerin Anadolu'ya hakim olmalarından duyulan endişe
- Bizans'ın Avrupa'dan yardım istemesi
- Anadolu'nun zenginliklerini ele geçirmek istemeleri
- Türkleri Anadolu'dan atmak istemeleri
- İpek ve Baharat yollarını ele geçirmek istemeleri
- Fransa'da ortaya çıkan Kluni Tarikatı'nın Hristiyanları Müslümanlara karşı kıskırtması
- Papa ve din adamlarının nüfuzlarını arttırmak istemeleri

I. Haçlı Seferi: I. Kılıç Arslan haçlılara karşı mücadele etti. İznik Bizans tarafından alındı. Fatimilerden Kudüs'ü alan Haçlılar burada Latin Krallığı'nı kurdu. Başarılı olan tek Haçlı Seferi'dir.

II. Haçlı Seferi: Sultan Mesut başarı sağladı. Selçuklu ordusu haçlılara büyük kayıplar verdi. Bu sefere ilk defa kral ve imparatorlar katılmıştır.

III. Haçlı Seferi: Selahattin Eyyübi'nin, Hittin Savaşı'nda (1187) Kudüs'ü ele geçirmesi III. Haçlı Seferi'ne neden olmuştur. Bu seferde Selahattin Eyyübi başarılı olmuştur.

IV. Haçlı Seferi: Haçlılar İstanbul'da bir Latin Krallığı kurdu. Bunun üzerine Bizanslılar İzmir ve Trabzon'da kendi devletlerini kurdular.

Haçlı Seferleri'nin Sonuçları

- Hristiyanların, Haçlı Seferleri'nde başarı kazanacaklarını söyleyen kiliseye ve din adamlarına olan güvenleri azaldı.
- Hristiyanlarca kutsal kabul edilen yerler, yine Müslümanların elinde kaldı.
- Katolik ve Ortodoks kiliseleri arasındaki farklılıklar, daha belirgin hâle geldi.
- Avrupa ile Ön Asya ülkeleri arasındaki ticaret daha da gelişti.
- Akdeniz'de ticaret gelişti. Bunun sonucu olarak Marsilya, Venedik ve Cenova limanları önem kazandı.
- Anadolu'daki şehirler başta olmak üzere, birçok Türk İslam şehri Haçlılar tarafından yakılıp yıkılarak büyük zararlar gördü.
- Haçlı Seferleri sırasında ticari faaliyetlerde bulunan Venedik ve Cenevizlilerin ekonomik gücü arttı.
- Anadolu'nun Türkleşmesi gecikti.
- Haçlı Seferleri'ne katılan soyluların ve şövalyelerin bir kısmı öldü. Geriye dönenler ise eski itibar ve güçlerini kaybettiler. Bu nedenle, Avrupa'da feodalite (derebeylik) zayıfladı.
- Kralların ve imparatorların gücü arttı.
- Bizans, Anadolu'daki bazı yerleri geri aldıysa da Haçlıların müdahaleleri sonucunda merkezî otoritesini belli bir süre yitirdi.
- Haçlılara karşı büyük başarılar elde eden Türklerin, İslam dünyasındaki güçleri ve saygınlıkları arttı.
- Avrupalılar, Doğu'da gördükleri kâğıt, matbaa, barut, pusula, yel değirmeni gibi birçok aracı ülkelere götürdüler ve kullanmaya başladılar.
- Batılı ülkeler halı, ipek ve pamuklu kumaş dokumacılığını öğrendiler.
- Doğu'nun bilim ve kültürü Haçlı Seferleri sırasında Avrupa'ya taşındı.

XX. YÜZYIL BAŞLARINDA DÜNYA

I. DÜNYA SAVAŞI'NIN SİYASİ VE EKONOMİK SONUÇLARI

II. Dünya Savaşı'na Sebep Olan Stratejik ve Emperyalist Rekabet

- I. Dünya Savaşı'nın çıkmasında;
  - ▶ Milliyetçilik akımı
  - ▶ Sanayi İnkılabı'nın doğurduğu sömürgecilik yarışı
  - ▶ Ham madde ve pazar arayışı
  - ▶ Devletler arası bloklaşma
  - ▶ Silahlanma yarışı neden olmuştur.
- Savaşın sonucunda bazı devletler parçalanmış, yeni ulusal devletler kurulmuştur.
- Tank, savaş gemisi, bombardıman uçakları ve kimyasal silahların kullanılması dünya petrol tüketiminin eskiye oranla daha da artmasına yol açmış, bu durum da petrole bağlı dış politikanın doğmasına neden olmuştur.
- Orta Doğu petroleri bir anda İngiliz, Fransız ve ABD çıkarlarının çatıştığı bir savaş alanına dönmüştür.
- I. Dünya Savaşı'nın sonunda galip devletlerin düzenlediği Paris Barış Konferansı'nda büyük devletler arasında ortaya çıkan fikir ayrılıkları devam ederken ABD'nin izlediği **Yalnızlık Politikası** onu her türlü uluslararası iş birliğinden uzaklaştırmıştır.

Paris Konferansı (18 Ocak 1918)

- Konferans I. Dünya Savaşı'nı kesin olarak bitirmek ve bozulan dengeyi yeniden kurmak amacıyla toplanmıştır.
- Konferansta alınan kararlarda etkili olan devletler; İngiltere, Fransa, ABD, İtalya ve Japonya'dır.
- Konferansta devletlerin beklentileri şöyle idi: **ABD**; Milletler Cemiyeti'nin kurulmasını sağlayarak yalnızlık politikasına dönmek, **İtalya**; Avusturya ve Anadolu'dan bazı topraklar almak, **Japonya**; Çin'den toprak almak, **İngiltere ve Fransa**; mandater yönetimler kurarak sömürgeci çıkarlarını korumak ve Almanya'yı etkisiz hâle getirmekti.
- Konferansın sonucunda Almanya ile **Versay**, Avusturya ile **Saint Germain**, Macaristan ile **Nöyyi** Bulgaristan ile **Triyanon** antlaşmaları imzalandı.
- Osmanlı Devleti ile yapacakları barış antlaşması ise aralarında çıkan görüş ayrılığı nedeniyle sonraya bırakıldı.
- Yenilen devletlerden toprak alınmayacağına dair ilkeye uyulmadı ve yenilen devletlerden topraklar alınarak başka ülkelere verildi.

- Paris Barış Konferansı'nda oluşturulan uluslararası ortam kalıcı bir barışın sağlanmasına imkân vermedi.
- Barış Konferansı I. Dünya Savaşı'nı başlatan nedenleri ortadan kaldırmadı.
- Almanya ile yapılan Versay Antlaşması ağır şartlar oluştuyordu.
- Bu antlaşmaya göre Almanya savaşın tek sorumlusu ve savaş suçlusu ilan ediliyordu.
- Antlaşma maddeleri savaşta büyük kayıplar yaşamış olan Almanya için tam bir yıkım oldu.
- Bu antlaşma II. Dünya Savaşı'nın çıkmasında önemli etkenlerden biri olmuştur.
- ABD Milletler Cemiyeti'nin kurulmasından sonra Monroe Doktrini adı verilen yalnızlık politikası çerçevesinde kendi kıtasına yöneldi ve cemiyete üye olmadı.

NOT

Monreo Doktrini

- ABD Başkanı James Monreo tarafından 1823'te yayımlanan, ABD dış politikasının esaslarını belirleyen belgedir. 1940 yılına kadar sürdürdüğü bu doktrine göre ABD, Avrupa'daki olaylara karışmamayı ve kendi içinde güçlenmeyi amaçlamıştır.

SOVYET SOSYALİST CUMHURİYETLER BİRLİĞİ (SSCB), ORTA ASYA'DAKİ TÜRK DEVLET VE TOPLULUKLARI

ÇARLIK RUSYA'NIN YIKILIŞI VE SSCB'NİN KURULUŞU

- SSCB; Rus Çarlığı'nın 1917'deki Büyük Ekim Devrimi'yle (Bolşevik İhtilali) yıkılmasından sonra aynı topraklar üzerinde kurulan ve 1991'e kadar varlığını sürdüren devlettir.
- I. Dünya Savaşı yıllarında Rusya'da hayat şartlarının ağırlaşması sonucunda Petersburg'da kadın işçilerin başlattığı grev kısa bir sürede devrime dönüştü.
- Lenin'in önderliğindeki Bolşevikler barış, toprak ve ekmek vadederek yönetimi ele geçirdiler (Ekim 1917).
- Lenin 3 Mart 1918'de Brest-Litovsk Antlaşması'nı imzalayarak savaştan çekildi. Ardından savaşın olumsuz etkilerini silmek için NEP (Novaya Ekonomiçeskaya Politika) adı verilen yeni ekonomi politikasını ilan etti (1921).
- Yönetimde de eski Rus İmparatorluğu federasyona dönüştürüldü ve devlet 1 Ocak 1923'te Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birliği (SSCB) adını aldı.

TEST

1

SORULAR

ÇAĞDAŞ TÜRK VE DÜNYA TARİHİ

1. Kuzey Atlantik İttifakının kurulmasına aşağıdaki devletlerden hangisinin izlediği politika neden olmuştur?

- A) Fransa
- B) Sovyetler Birliği
- C) Japonya
- D) İngiltere
- E) Almanya

2. Aşağıdakilerden hangisi I. ve II. Dünya Savaşı arasındaki dönemde de gerçekleşen olaylardan biri değildir?

- A) İtalya'da Faşizm
- B) Almanya'da Nasyonal Sosyalizm
- C) 1929 Dünya Ekonomik Bunalımı
- D) Japonya'nın Uzak Doğu'ya Yayılımı
- E) Yalta Konferansı

3. II. Dünya Savaşı sırasında (28 Kasım – 1 Aralık 1943) ABD (Roosevelt), İngiltere (Churchill) ve Sovyet Rusya'nın (Stalin) bir araya gelerek oluşan, savaşın ve savaşın sonraki düzenin İkinci Cephe ile ilgili olarak Türkiye'nin de savaşa katılması gerektiği konularının ele alındığı toplantı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Tahran Konferansı
- B) Quebec Konferansı
- C) Yalta Konferansı
- D) Moskova Konferansı
- E) Potsdam Konferansı

4.

- Savaşın sonra toprak kazanılmayacaktır.
- Uluslar kendi geleceklerini kendileri sağlayacaktır.
- Deniz ve okyanuslarda ticaret serbestliği olacaktır.
- Uluslararası iş birliği gerçekleştirilecek, barış ve güvenlik sağlanacaktır.

Verilen maddeler aşağıdakilerden hangisinin içeriğinde yer almaktadır?

- A) Atlantik Bildirisi
- B) San Francisco Konferansı
- C) Casablanca Konferansı
- D) Washington Konferansı
- E) Tahran Konferansı

5. Üç büyüklerin (ABD, İngiltere, Rusya) bir araya gelerek II. Dünya Savaşı sonrası dünyanın alacağı düzen üzerinde durdukları hatta Montreux (Montrö) Boğazlar Sözleşmesi'nin Rusya lehine değiştirilmesine karar verdikleri toplantı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Qubec Konferansı
- B) Potsdam Konferansı
- C) Yalta Konferansı
- D) Tahran Konferansı
- E) Adana Konferansı

6. Aşağıdakilerden hangisi Gorbaçov'un "açıklık ve yeniden yapılanma" politikalarını uygulama sebeplerinden biri değildir?

- A) Gorbaçov'un ülke ekonomisini canlandırma ve güçlendirme isteği
- B) Sosyalist Blok içinden gelen özgürlük isteği
- C) SSCB içindeki muhalefet partilerinin ve sivil toplum örgütlerinin baskıları
- D) SSCB sanayisinde üretimi artırarak halkın refah düzeyini yükseltme isteği
- E) Gorbaçov'un sosyalizmi güçlendirme isteği

COĞRAFYA

TÜRKİYE'NİN COĞRAFI KONUMU

COĞRAFI KONUM

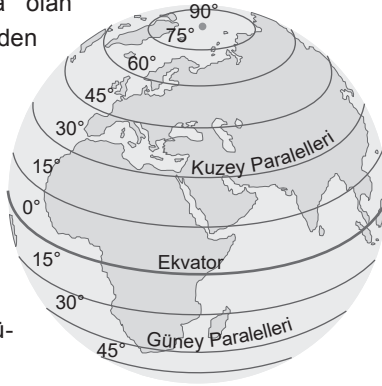
Dünya üzerinde bir yerin Ekvator'a, başlangıç meridyenine ve coğrafi unsurlara göre belirlenen konumuna o yerin coğrafi konumu denir. Coğrafi konum; matematik ve özel konum olmak üzere ikiye ayrılır.

MATEMATİK KONUM (MUTLAK KONUM)

- Bir yerin Ekvator'a ve başlangıç meridyenine göre konumudur.
- Matematik konum; enlemler ve boylamlar yardımıyla belirlenir.

Paralel Daireleri (Enlem)

- Bir noktanın Ekvator'a olan uzaklığının açı cinsinden değerine enlem denir.
- Başlangıç paraleli Ekvator'dur. Ekvator aynı zamanda en büyük paralel dairesidir (40.076 km).
- Kutuplara gidildikçe paralellerin boyları küçülür.
- 90'ı kuzeyde, 90'ı da güneyde olmak üzere 180 paralel dairesi vardır.
- İki paralel arası uzaklık 111 km'dir.
- 90° paraleli nokta hâlinindedir.

Enlemin Etkileri

- Güneş ışınlarının düşme açısına bağlı olarak sıcaklık kutuplara doğru azalır.
- Çizgisel dönüş hızı Ekvator'dan kutuplara doğru azalır.
- Tan (doğuş) ve gurup (batış) süreleri kutuplara gidildikçe uzar.
- Yer çekimi kutuplara gidildikçe artar.
- Gece ve gündüz süreleri kutuplara doğru artar.
- Cisimlerin gölge boyları kutuplara gidildikçe uzar.
- Güneşin öğle vakti ulaşabileceği yükselti kutuplara doğru sürekli düşer.
- Güneş ışınlarının geliş açısına bağlı olarak farklı iklim kuşakları oluşur.

NOT

- Güneş ışınlarının düşüş açıları enleme göre değişir; ancak yer şekillerine, mevsime ve günün saatine bağlı olarak da Güneş ışınlarının düşüş açısı değişmektedir.

- Enleme bağlı olarak iklimin değişmesi kutuplara doğru gidildikçe aşağıdakilerin de değişmesine sebep olur:
  - ▶ Bitki örtüsü
  - ▶ Nüfus ve yerleşme
  - ▶ Yetiştirilen tarım ürünleri
  - ▶ Ekonomik faaliyetler
  - ▶ Akarsu rejimleri
  - ▶ Deniz suyunun sıcaklık ve tuzluluğu
  - ▶ Hayvan toplulukları
  - ▶ Tarım, orman ve yerleşmenin üst sınırı ile kalıcı kar alt sınırı üst enlemlere gittikçe yerleşme sınırı alçalır.

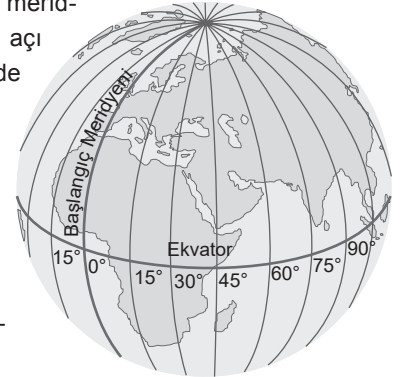
NOT

Aynı enlem ya da paralel üzerinde bulunan noktaların;

- Ekvator'a uzaklıkları
- Çizgisel hızları
- Yer çekimleri
- Güneş ışınlarını alma açıları
- Gece ve gündüz süreleri
- Gece - gündüz arasındaki süre farkları
- Güneşin doğuş ve batış süreleri aynıdır.

MERİDYEN (BOYLAM)

- Bir noktanın başlangıç meridyenine olan uzaklığının açı cinsinden değerine de boylam denir.
- Başlangıç meridyeninin İngiltere'nin Londra kenti yakınındaki Greenwich Gözlemevi üzerinden geçtiği kabul edilmektedir.

- 180'i doğuda 180'i batıda olmak üzere 360 meridyen yayı vardır.
- İki meridyen arası mesafe sadece Ekvator'da 111 km'dir.
- Kutuplara gidildikçe Dünya'nın şeklinden dolayı bu mesafe daralır. Bütün meridyenler kutupta birleşir.
- Bir meridyenin tam karşısından geçen meridyene antimeridyen denir.

TEST

1

SORULAR

TÜRKİYE'NİN COĞRAFİ KONUMU

1. 20° güney paraleli ile 10° batı boyları üzerinde bulunan birinin Türkiye'ye ulaşmak için aşağıda belirtilen yönlerden hangisinin doğrultusunda ilerlemesi gerekir?

- A) Kuzeydoğu
- B) Kuzeybatı
- C) Güney
- D) Güneybatı
- E) Kuzey

2. Aşağıdaki coğrafi koordinatları verilen bölgelerden hangileri Türkiye sınırları içerisinde kalır?

- A) 28° Kuzey – 10° Doğu
- B) 26° Kuzey – 42° Doğu
- C) 40° Kuzey – 40° Doğu
- D) 30° Kuzey – 46° Doğu
- E) 36° Kuzey – 25° Doğu

3. Aşağıdaki bölgelerimizin hangisi üzerinden en az paralel ve en fazla meridyen geçmektedir?

- A) İç Anadolu
- B) Doğu Anadolu
- C) Akdeniz
- D) Karadeniz
- E) Marmara

4. Türkiye'nin sınır kapılarından hangisi ile demir yolu bağlantısı ile Doğu ülkelerine gidilebilir?

- A) Akkaya
- B) Gürbulak
- C) İpsala
- D) Hamzabeyli
- E) Pazarkule

5. Aşağıdakilerden hangisi Suriye ile olan sınır kapılarımızdan biri değildir?

- A) Şenyurt
- B) Cilvegözü
- C) Zeytin Dalı
- D) Pazarkule
- E) Ceylanpınar

6. Bartın, Konya, Karabük ve Ankara aynı anda öğle vaktini yaşamaktadır.

Bu bilgiye dayanarak verilen illerle ilgili aşağıdaki yargılardan hangisine ulaşılabilir?

- A) Güneş ışınlarının geliş açısı aynıdır.
- B) Enlem dereceleri aynıdır.
- C) Yer şekilleri aynıdır.
- D) Boylam dereceleri aynıdır.
- E) Denizellik ve karasallık özellikleri benzerdir.

7. Türkiye'nin kara sınırlarıyla ilgili aşağıda verilenlerden hangisi doğru bir bilgi değildir?

- A) Sınırların sadece ikisi doğal sınır özelliğindedir.
- B) En son 1939 yılında Hatay sınırı çizilmiştir.
- C) Yunanistan sınırını Meriç Nehri oluşturur.
- D) İran sınırı en uzun kara sınırıdır.
- E) En eski sınır Kasr-ı Şirin Antlaşması ile çizilmiştir.

8. Aşağıda verilenlerden hangisi Türkiye'nin göreceli konumunun sonuçlarından biri değildir?

- A) Krom, bor ve bakır rezervinin fazla olması
- B) Ocak ayında en düşük sıcaklığın Erzurum ve Kars'ta ölçülmesi
- C) Gölge yönünün yıl boyu kuzeyi göstermesi
- D) Alp-Himalaya fay hattına dahil olması
- E) Mantarkaya, delta ovaları ve krater gölleri gibi farklı yer şekillerinin birlikte görülmesi

İKLİM VE HAVA DURUMU

Bir yerde meydana gelen hava olaylarının uzun yıllar boyunca gösterdiği ortalama duruma iklim denir. Bir yerdeki hava olaylarının kısa süreli değerlendirilmesine hava durumu denir. Sinoptik haritalar hava durumunu gösterir.

TÜRKİYE’NİN İKLİMİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Matematik Konumunun Etkisi

Orta kuşakta yer alan ülkemizde dört mevsim belirgin olarak yaşanır. Bu nedenle yıllık sıcaklık farkları fazladır. Cephe yağışları etkilidir, iklimde çeşitlenmeler meydana gelmiştir. Güneyden kuzeye doğru sıcaklıklar azalmaktadır. Güneyden esen rüzgârlar sıcaklığı arttırmaktadır.

Yükselti

Yükselti arttıkça sıcaklık azaldığından dolayı yüksek yerler çevresine göre hem soğuk hem de daha yağışlıdır. Doğu Anadolu Bölgesi’nde sıcaklıkların düşük olmasının nedeni yükseltinin fazla olmasıdır. Yüksek yerlerde kar yağışı erken başlar, geç biter ve kar örtüsü uzun süre yerde kalır. Günlük ve yıllık sıcaklık farkları fazla olur.

Dağların Uzanış Biçimi

Dağların Akdeniz ve Karadeniz kıyılarına paralel uzanışı deniz etkisini kıyı ile sınırlandırmıştır. Bu nedenle aynı bölge içinde bile iklimde büyük farklılıklar meydana gelmiştir.

Ege Bölgesi’nde kıyıya dik uzanan dağlar deniz etkisinin 150–200 km kadar içerilere sokulmasına neden olmuş ve kıyı ile iç kısımlar arasında iklim farklılığı azalmıştır.

Etrafındaki Kara Kütleleri

Balkanlar, Kuzey Afrika, Arabistan ve Sibirya gibi kara kütleleri Türkiye iklimini etkiler. Çünkü rüzgârlar bu kara kütleleri üzerinde oluşan hava kütlelerini ülkemize taşır.

Etrafındaki Basınç Merkezleri

Türkiye’nin iklimi, kuzeyinde ve güneyinde oluşan yüksek ve alçak basınçların etkisi altındadır.

Örneğin, Türkiye’de yaşanan soğuk kış mevsimi Sibirya yüksek basınç merkezinin etkisidir. Yine ülkemizde yaşanan kurak yaz mevsimi Asor Yüksek Basınç Merkezi’nin etkisidir.

Bakının Etkisi

Türkiye Kuzey Yarımküre’de olduğu için dağların güneye bakan yamaçları, kuzeye bakan yamaçlarından daha fazla Güneş enerjisi alır ve daha fazla ısınır.

Denizler

Denizlerin ısınma ve soğumayı yavaşlatmasından, yağışı artırmamasından dolayı kıyı bölgelerimizde yağış miktarları fazla, sıcaklık farkları az olan denizel iklimler görülür.

TÜRKİYE’DE İKLİM ELEMANLARI

Sıcaklık

Bir yerde ölçülen sıcaklık değerlerine gerçek sıcaklık, o yerin yükseltisine göre deniz yüzeyinde olduğu kabul edilerek hesaplanan sıcaklık değerlerine ise indirgenmiş sıcaklık denir.

Türkiye’de Sıcaklığın Dağılımını Etkileyen Faktörler

Enlem: Türkiye’de enleme bağlı olarak kuzeye gidildikçe sıcaklık azalır.

Bakı: Dağların güneşten daha fazla enerji alan yamaçlarını ifade eder. Türkiye, Kuzey Yarımküre’de olduğu için dağların güney yamaçları kuzey yamaçlarından daha sıcak olur.

Yükselti: Yüksekliklere çıkıldıkça sıcaklık her 100 metrede 0,5°C azalır. Türkiye’de doğuya gidildikçe yükseklik arttığı için sıcaklık azalır.

Kara ve denizlerin dağılışı: Karalar çok ve çabuk ısınıp soğur. Türkiye’de kıyılardan iç kesimlere gidildikçe sıcaklık farkları artar.

TÜRKİYE EKONOMİSİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

COĞRAFİ KONUM

- Türkiye, Avrupa ile Asya arasında köprü görevi görür. Kıtalar arası taşımacılıkta ve enerji koridorluğunda önemli bir rol oynar. Transit ticaret potansiyeli yüksektir.
- Orta Doğu'ya komşu olan ülkemizin Kafkas Cumhuriyetleri ve Doğu Avrupa ülkeleri ile ilişkileri gelişmektedir.
- Türkiye bu ülkelere çeşitli sanayi ürünleri ile gıda maddeleri satmakta bu ülkelere makine ve ulaşım araçları ile çeşitli işlenmiş ürünler almaktadır.

İKLİM

- Türkiye coğrafi konum itibarıyla ılıman kuşak iklim bölgesindedir.
- Ülkemizde tarım büyük ölçüde doğal şartlara bağlıdır.
- İklim çeşitliliği tarım ürünü çeşidini de arttırdığından ekonomik açıdan bir avantaj sağlamaktadır.
- Yaz kuraklığı sulama sorununu beraberinde getirir. Ülkemizde tarımda en büyük problem su sorunudur.
- Yağış azlığı üretim azlığına, yağışların düzensizliği üretimde dalgalanmalara yol açmaktadır.
- İç bölgelerde yağışın fazla olmaması nedeniyle tarım topraklarının yaklaşık olarak üçte biri nadase bırakılmaktadır.

YER ŞEKİLLERİ

- Ülkemiz engebeli ve yüksek bir ülkedir. Ülkemizde 500 m'nin altındaki düzlükler ancak 1/5 oranındadır.
- Arazinin engebeli olması yağışların artmasını ve hidroelektrik potansiyelinin fazla olmasını sağlamıştır.
- Yükseltinin fazla olması sonucunda, ülkenin büyük bir bölümünde kışlar sert geçer, yazlar ise kısadır.
- Bu durum tarımsal faaliyetleri kısıtlar. Soğuğa dayanıksız bitkiler sadece kıyılarda yetişir.

NÜFUS VE YERLEŞME

- Nüfus artış hızının yüksek olmasının olumlu yanları olmakla birlikte olumsuz yanları daha fazladır.
- Sanayinin gelişmediği, tarımın başlıca ekonomik faaliyet olarak öne çıktığı alanlar genelde seyrek nüfusludur.
- Kentler ve çevresinde gelişen sanayinin iş gücü talebi, kırsal alanlardan kentlere doğru göçlere yol açmıştır.
- Sanayinin geliştiği kentler kapasitelerinin çok üzerinde nüfuslanmış ve bunun sonucunda konut, altyapı ve kamu hizmetleri yetersiz kalmıştır.
- Bölgeler arası gelişmişlik farklılıkları az gelişmiş bölgelerden gelişmiş bölgelere bir iç göç hareketine neden olmaktadır.

TÜRKİYE EKONOMİSİNİN SEKTÖREL DAĞILIMI

- Sektörlerin ülke ekonomisi içindeki oranı ülkelerin gelişmişlik düzeyi hakkında önemli bilgiler verir.
- Geri kalmış ülkelerde tarım sektörünün ülke ekonomisi içindeki oranı yüksekken hizmet ve sanayi sektörlerinin payı düşüktür.
- Gelişmekte olan ve gelişmiş ülkelerde ise hizmet ve sanayi sektörünün oranı fazladır.

Ekonomik Faaliyetlerin Sınıflandırılması

Birincil Faaliyetler:	İkincil Faaliyetler:	Üçüncül Faaliyetler:	Dördüncül Faaliyetler:	Beşincil Faaliyetler:
Birincil ekonomik faaliyetler doğrudan doğa üzerinde yürütülür.	Ham maddelerin işlendiği ve değerli ürünlere dönüştürüldüğü sanayi ile ilgili faaliyetlerdir.	Ürünün doğrudan doğadan elde edilmediği, atölye ya da fabrikaya dayalı üretim süreci gerektirmeyen tüm faaliyetlerdir.	Bilgi toplama, yayma ve işleme görevi yapan basit bilgi ile yapılmayacak uzman bilgisi gerektiren faaliyetlerdir.	Dördüncül ekonomik faaliyetlerden elde edilen bilginin temeline dayanan karar verme faaliyetleri olarak tanımlanabilir.
• Tarım • Madencilik • Ormancilık • Hayvancılık • Balıkçılık • Avcılık	• Makine sanayi • Enerji üretimi • Dokuma sanayi • Kimya sanayi • Orman sanayi • İnşaat	• Eğitim • Bankacılık • Ticaret • Turizm • Sigortacılık	• Arge • Bilgi iletişim • Grafik tasarım	• Kamu ve özel sektör yöneticiliği • CEO

TEST

1

SORULAR

TÜRKİYE'DE TARIM, HAYVANCILIK VE ORMANCILIK

1. Aşağıdakilerden hangisinde Türkiye dünya üretiminde ilk sıradadır?

- A) Tütün
- B) Buğday
- C) Çay
- D) Fındık
- E) Şeker pancarı

2. Türkiye'de ormanların dağılışı yöreler arasında farklılıklar gösterir.

Aşağıdakilerden hangisi Türkiye'de ormanların yoğun olduğu yerlerden biridir?

- A) Obruk Platosu
- B) Yıldız Dağları
- C) Ceylanpınar Ovası
- D) Iğdır Ovası
- E) Melendiz Dağı

3. Türkiye'de küçükbaş hayvancılığın daha yaygın oluşu aşağıdakilerden hangisiyle ilişkilidir?

- A) Ahır hayvancılığının verim düşüklüğüyle
- B) Doğal bitki örtüsüyle
- C) Toprak çeşidiyle
- D) Dağların yüksek seviyeye ulaşmasıyla
- E) Endüstri bitkilerinin yem üretimine katkısıyla

4. Marmara Bölgesi balıkçılıkta önde olmasa da balık potansiyeli oldukça yüksektir.

Marmara Bölgesi'nin balıkçılık potansiyelinin yüksek olması hangi özelliği ile yakından ilgilidir?

- A) Balık tüketim alışkanlığının yaygın olması
- B) Balık işleyen kuruluşların fazla olması
- C) İklim özelliklerinin çeşitlilik göstermesi
- D) Nüfus artışının fazla olması
- E) Balıkların mevsimlik göç yolları üzerinde yer alması

5. Ülkemizde Karadeniz ve Marmara Bölgesi'nde yoğun olarak yetiştirilmesine rağmen tüketimi karşılamadığı için ithal edilen tarım ürünü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Pirinç
- B) Buğday
- C) Arpa
- D) Fındık
- E) Zeytin

6. Güneydoğu Anadolu Bölgesi'nde yaz mevsiminde maksimum nemin fazla olmasına bağlı olarak aşağıda verilen ürünlerden hangisinin doğal koşullarda yetişmesi daha zordur?

- A) Pamuk
- B) Buğday
- C) Nohut
- D) Mısır
- E) Tütün

7. Türkiye'de hayvancılık etkinliklerinin çeşidinde bitki örtüsü önemli rol oynar.

Aşağıdaki bitki örtüsü – hayvancılık eşleştirmelerinden hangisi doğru değildir?

- A) Orman – ipek böcekçiliği
- B) Çayır – sığır
- C) Maki – kıl keçisi
- D) Bozkır – koyun
- E) Çiçekli bitkiler – arı

8. Şeker pancarının yetiştirildiği tarlaların yakınında, bu faaliyete bağlı olarak yaygınlaşan ekonomik faaliyet aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ulaşım
- B) Besi hayvancılığı
- C) Ormanlık
- D) Turizm
- E) Tarım makinesi fabrikaları

9. Tarım ürünlerinin ilk önce Akdeniz Bölgesi'nde olgunlaştığı, en son olgunlaşma ve hasadın ise Doğu Anadolu Bölgesi'nde olduğu görülür.

Yukarıdaki duruma neden olan temel etken aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Nem oranı
- B) Toprak türü
- C) Sıcaklık
- D) Bitki örtüsü
- E) Tarım alanı oranı

TÜRKİYE’NİN COĞRAFI BÖLGELERİ

BÖLÜM 8

BÖLGELERİN SINIFLANDIRILMASI

- Yeryüzü doğal, beşeri ve ekonomik etkinlikler bakımından kendi içerisinde benzerlik gösteren, ortak özellikleri bulunan, ancak çevresine göre farklılıklar gösteren alanlara ayrılmıştır. Bu alanlara bölge adı verilir.
- Yeryüzünü oluşturan bu bölgelerin diğerlerinden ayrılabilmesi için bir ya da birkaç yönden ortak özelliklere sahip olması gerekir.
- Bölgeleri oluşturan özellikler; doğal (fiziki), beşeri, ekonomik ve işlevsel özelliklerdir.

Coğrafi Bölgeleri Oluşturan Etmenler		
Doğal Etmenler	Beşeri Etmenler	Ekonomik Etmenler
• Yer Şekilleri • İklim • Bitki örtüsü	• Nüfus • Yerleşme	• Tarım ve Hayvancılık • Sanayi ve Madencilik • Ticaret • Turizm

ÜLKEMİZDEKİ BÖLGESEL KALKINMA PROJELERİ

GAP (Güneydoğu Anadolu Projesi)

- Adıyaman, Batman, Şanlıurfa, Diyarbakır, Gaziantep, Kilis, Mardin, Siirt ve Şırnak illerini kapsayan bu proje ile sosyal istikrar, ekonomik büyüme ve millî kalkınma amaçlanmaktadır.
- GAP’la birlikte ekonomik değeri yüksek tarımsal ürünlerin üretimi artmış, mercimek üretiminde ise gerileme olmuştur.

DAP (Doğu Anadolu Projesi)

- Malatya, Elazığ, Tunceli, Erzincan, Bingöl, Erzurum, Muş, Bitlis, Ardahan, Kars, Iğdır, Ağrı, Van, Hakkari ve Sivas olmak üzere toplamda 15 ili kapsamaktadır.
- Tarım ve hayvancılığa dayanan ekonomiyi geliştirmek, bölgenin sosyal ve kültürel açıdan kalkınmasını sağlamak amaçlanmıştır.

NOT

- Sivas İç Anadolu Bölgesi’nde olmasına rağmen DAP kapsamındadır.

Yeşilirmak Havzası Gelişim Projesi (YHGP)

- Proje; Amasya, Tokat, Çorum ve Samsun illerini kapsamaktadır.
- Proje ile havzada akım düzensizliğinden kaynaklanan taşkın, erozyon, su ve çevre kirliliği sorunlarının çözülmesi planlanmaktadır.
- Düzenli şehirleşme ve sanayileşme, tarım-sanayi entegrasyonunu sağlama, hayvan soylarının ıslahı ile hayvancılığı geliştirme de projenin diğer amaçlarındandır.

KOP (Konya Ovası Projesi)

- Bir sulama projesidir.
- Aksaray, Karaman, Konya, Niğde, Nevşehir, Yozgat, Kırık-kale ve Kırşehir illerini kapsamaktadır.
- Obruklar Konya çevresinde tarım arazilerine zarar verdiği için Göksu Nehri’nin suları mavi tünel ile tarım arazilerine yönlendirilmiştir.

DOKAP (Doğu Karadeniz Projesi)

- Artvin, Bayburt, Amasya, Çorum, Samsun, Tokat, Giresun, Gümüşhane, Ordu, Rize ve Trabzon illerini kapsayan proje ile işsizliğin önüne geçip göçü önlemek, bölge içi farklılıkları en aza indirmek, kıyı kesimde ürün çeşitliliğini artırmak ve turizm faaliyetlerini geliştirmek amaçlanmıştır.

ZBK (Zonguldak - Bartın - Karabük)

- Projenin amacı özel sektöre yeni yatırım alanları açmak, uzun ve orta vadeli bölgesel gelişme planı hazırlamaktır.
- Kömür işletmelerinin kapatılmasını engellemek için çeşitli tedbirler almak, Karabük Demir-Çelik işletmelerini modernize etmek, organize sanayi bölgeleri kurmak, seracılığı, meyveciliği ve besiciliği desteklemek de projenin amaçlarındandır.

NOT

- Samsun, Çorum, Amasya ve Tokat DOKAP ve YHGP projelerinin her ikisinde de yer alırlar.

Kıbrıs Su Temini Projesi

- Anamur’daki Dragon Çayı’nın suyu üzerine yapılan Alaköprü Barajı ile tutulup toplam 100 km boru ile Kıbrıs’ta yapılan Geçitköy Barajı’na taşınmaktadır.

TEST

1

SORULAR

TÜRKİYE'NİN COĞRAFI BÖLGELERİ

1.

- I. Sulama koşulları
- II. Yağış rejimi
- III. Ovaların çokluğu
- IV. Kırılmaların çokluğu

Yukarıdakilerden hangileri Ege Bölgesi'nde endüstri bitkilerinin yetiştirilmesinde önem taşır?

- A) Yalnız III   B) II ve III   C) I ve III
D) I ve II   E) III ve IV

2.

Üretim Alanı	Üretim Yüzdesi
Akdeniz Bölgesi	%85
Ege Bölgesi	%14
Doğu Karadeniz Bölümü	%1

Yukarıda bölgelere göre yetiştirilme oranı verilen tarım ürünü aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A) Pamuk   B) Zeytin   C) Narenciye
D) İncir   E) Ayçiçeği

3. İç Anadolu Bölgesi'nde buğday tarımı Doğu Anadolu Bölgesi'ne göre oldukça yaygındır.

Bu durumun temel nedeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Denize uzaklık
B) Sulama olanakları
C) Toprak türü
D) Sıcaklık değerleri
E) Yağış miktarı

4. Türkiye'de nadasın en az olduğu bölge Karadeniz Bölgesi'dir.

Bunun nedeni;

- I. Yağışların bol ve düzenli olması
- II. Deniz etkisinin iç kesimlere sokulmaması
- III. Makinalı tarım yaygın olmaması

yukarıda verilenlerden hangisiyle ilgilidir?

- A) Yalnız I   B) Yalnız II   C) Yalnız III
D) I ve II   E) II ve III

5.

- I. Linyit
- II. Petrol
- III. Jeotermal enerji
- IV. Fosfat
- V. Krom

Yukarıdaki verilenlerden hangilerinde Güneydoğu Anadolu Bölgesi rezerv bakımından ilk sırada yer alır?

- A) I ve II   B) II ve III   C) II ve IV
D) III ve V   E) I ve V

6. Aşağıdakilerden hangisi Akdeniz Bölgesi'nin özelliklerinden biri değildir?

- A) Deniz turizmi bakımından oldukça gelişmiştir.
B) Kış sıcaklık ortalamalarının en yüksek olduğu bölgedir.
C) Aynı tarladan yılda birkaç kez ürün almaya elverişlidir.
D) En fazla yağış kış aylarında düşer.
E) Yaz sıcaklıklarının en yüksek değerlere ulaştığı bölgedir.

7. Körfez; denizin kara dışına çıkarak oluşturduğu, göle benzer ancak dar bir boğazda, denize açılan su çıkıntısıdır.

Aşağıdakilerden hangisi Akdeniz'de yer alır?

- A) Çandarlı Körfezi
B) Güllük Körfezi
C) Fethiye Körfezi
D) Erdek Körfezi
E) Saros Körfezi

VATANDAŞLIK

SOSYAL HAYATI DÜZENLEYEN KURALLAR

- Toplumu oluşturan bireylerin uymak zorunda oldukları ödev ve kullanacakları yetkileri belirten kurallara sosyal hayatı düzenleyen kurallar adı verilir. Sosyal hayatı düzenleyen kuralların hepsi genel, sürekli ve yaptırımlı kurallardır.

DİN KURALLARI

- İnsanın inançlarıyla ilgili ilişkilerini düzenleyen kurallardır. Din kurallarının yaptırımı manevidir. Uhrevi ve dünyevi kurallar olarak ikiye ayrılır.
  - **Örneğin;** namaz kılmak, zekât vermek gibi.

GÖRGÜ KURALLARI

- İnsanların, diğer insanlarla birlikte olduklarında göstermeleri gereken davranışlardır. Görgü kurallarının yaptırımı manevidir.
  - **Örneğin;** oturma, yeme, içme, giyinme adabı gibi.

AHLAK KURALLARI

- Bireylerin kendilerine ve topluma karşı nasıl davranmaları gerektiğini belirten kurallardır. Ahlak kuralları yazısız kurallardır. Ahlak kurallarının yaptırımı manevidir. Subjektif ve objektif ahlak kuralları olarak ikiye ayrılır.
  - **Örneğin;** dürüst olmak, yalan söylememek gibi.

HUKUK KURALLARI

- Devlet gücüyle desteklenen, kişilerin toplum içindeki davranışlarını düzenleyen, uyulması zorunlu yazılı ve yazısız kurallardır.
- Hukuk kurallarının yaptırımı ile diğer kuralların yaptırımları arasındaki en önemli fark, hukuk kurallarının yaptırımı devlet gücüyle desteklendiği için maddidir.
  - **Örneğin;** suç işleyen bir kişi hapis cezasına çarptırılır.

Hukuk Kurallarının Amacı

- Toplumsal barışı, adaleti ve hukuksal güvenliği sağlamaktır.
- Düzeni korumak ve yeni gelişmelere cevap vermektir.

Hukuk Kurallarının Özellikleri

- Hukuk kuralları soyuttur, geneldir, sürekli, objektiftir.
- Hukuk kuralları yaptırıma dayalıdır ve kişilik dışıdır.

HUKUKUN TÜRLERİ

Pozitif Hukuk (Müspet Hukuk): Bir ülkede, belli bir dönemde yürürlükte bulunan yazılı ve yazısız hukuk kurallarının tümüne pozitif (müspet) hukuk denir.

- **Örneğin;** Anayasa, kanun, örf ve adetler...

Doğal (Tabii) Hukuk: Belli bir yer ve zamanda uygulanan hukuka değil, adalet ve hakkaniyet anlayışına göre olması gereken ideal hukuk kurallarına doğal hukuk denir.

Mevzu Hukuk (Mevzuat): Bir ülkede yetkili bir makam tarafından konulan ve yürürlükte bulunan yazılı hukuk kurallarının tümüne mevzu hukuk denir.

- **Örneğin;** Anayasa, kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi, yönetmelik ve içtihadı birleştirme kararları

Tarihi Hukuk: Yürürlükte olmayan, yürürlükten kaldırılmış hukuk türüne tarihi hukuk denir.

- **Örneğin;** 1921 Anayasası

HUKUK KURALLARININ ÇEŞİTLERİ

Emredici (Amir) Hukuk Kuralları: Tarafların kesinlikle uymak zorunda oldukları, ortadan kaldıramadıkları ve aksine bir hukuksal işlem yapılması mümkün olmayan kurallardır. Bu kurallara aykırı davranan kişilere hukukun yaptırım türleri uygulanır.

- **Örneğin;** bir kimsenin aynı anda iki yerleşim yeri olamaz.

Tamamlayıcı Hukuk Kuralları: Kişilerin kendi iradeleriyle yaptıkları sözleşmede bıraktıkları hususları tamamlayan kurallardır.

- **Örneğin;** bir borç ilişkisinde faiz oranını taraflar kendi aralarında belirleyebilir. Böyle bir belirleme yapılmamışsa faiz oranı kanunlara göre yapılır.

Tanımlayıcı Hukuk Kuralları: Bir hukuki kavramın ne anlam ifade ettiğini açıklayan kurallardır.

- **Örneğin;** TTK madde 12'ye göre tacirin tanımı şöyle yapılmıştır; "Bir ticari işletmeyi, kısmen de olsa, kendi adına işleten kişiye tacir denir."

Yorumlayıcı Hukuk Kuralları: Taraflarca düzenlenmiş, ancak değişik anlamlara gelebilecek olan bir ifadenin hangi anlamda anlaşılması gerektiğini ifade eden kurallardır.

- **Örneğin;** taraflar arasında yapılan bir sözleşmede ücretin ayın ortasında ödeneceği belirtilmişse Borçlar Kanunu madde 91'e göre "ayın ortası" ifadesinden ayın 15. günü anlaşılır.

TEST

1

SORULAR

TEMEL HUKUK BİLGİLERİ

1. Ahlak kuralları ile ilgili aşağıdaki ifadelerden hangisi yanlıştır?

- A) Bu kuralların yaptırımı ayıplama ve kınama tarzındadır.
- B) Bu kuralların bir kısmı kendi nefsimize yönelik kuralları içerir.
- C) Bu kurallar açısından devlet gücü ile zorlama söz konusudur.
- D) Yoksul birine yardım etmek bu kurallar içinde yer alır.
- E) Bu kurallara aykırı davranış, manevi olarak karşılık görür.

2. Medeni Kanun'a göre gerçek kişilik ne zaman başlar?

- A) 18 yaşın tamamlanması anında
- B) Fiil ehliyetine sahip olduğu anda
- C) Ayırt etme gücüne sahip olduğu anda
- D) Sağ ve tam doğumla
- E) Nüfus kütüğüne tescil anında

3. Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle ilgili aşağıda verilen ifadelerin hangisinde bir bilgi yanlışlığı vardır?

- A) Yürütme yetkisine ilişkin konularda Cumhurbaşkanı tarafından çıkarılır.
- B) Şekil ve esas bakımından anayasaya uygunluğu Anayasa Mahkemesi tarafından denetlenir.
- C) Cumhurbaşkanlığı kararnamesi ile kanunlarda farklı hükümler bulunması halinde Cumhurbaşkanlığı kararnamesi hükümleri uygulanır.
- D) Olağanüstü hâllerde ve savaş hâllerinde çıkarılan Cumhurbaşkanlığı kararnamelerinin şekil ve esas bakımından anayasaya aykırılığı iddiasıyla Anayasa Mahkemesine dava açılmaz.
- E) Bakanlıkların kurulması, kaldırılması, görev ve yetkileri Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenlenir.

4.

- I. Anayasa
- II. Kanun
- III. Cumhurbaşkanlığı kararnamesi

Yukarıdakilerden hangileri mevzu hukuk kapsamında yer alır?

- A) I, II ve III
- B) I ve II
- C) Yalnız III
- D) Yalnız II
- E) Yalnız I

5. Kanunun suç işleyen kişiye uygulamayı öngördüğü yaptırım türü aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Cebri icra
- B) Tazminat
- C) Nispi butlan
- D) Yokluk
- E) Ceza

6. Aşağıdaki seçeneklerden hangisi normlar hiyerarşisine uygun sıralanmıştır?

- A) Anayasa, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi, yönetmelik, kanun
- B) Yönetmelik, kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi, genelge
- C) Kanun, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi, yönetmelik, genelge
- D) Cumhurbaşkanlığı kararnamesi, yönetmelik, kanun, genelge
- E) Kanun, yönetmelik, genelge, Cumhurbaşkanlığı kararnamesi

7. Bir kurum ya da kuruluşun oluşum ve görevlerine ilişkin açıklamalarda bulunan, hukuki bir kavramın hangi anlama geldiğini açıklayan kurallara ne ad verilir?

- A) Yetki verici hukuk kuralları
- B) İlga edici hukuk kuralları
- C) Yorumlayıcı hukuk kuralları
- D) Tanımlayıcı hukuk kuralları
- E) Tamamlayıcı hukuk kuralları

CUMHURBAŞKANI

CUMHURBAŞKANLIĞINA ADAYLIK

- Cumhurbaşkanı 40 yaşını doldurmuş, yükseköğrenim yapmış, milletvekili seçilme yeterliliğine sahip Türk vatandaşları arasından, doğrudan halk tarafından seçilir.
- Cumhurbaşkanının görev süresi 5 yıldır; bir kimse, en fazla iki defa Cumhurbaşkanı seçilebilir.
- Ancak Cumhurbaşkanının ikinci döneminde Meclis tarafından seçimlerin yenilenmesine karar verilmesi halinde Cumhurbaşkanı bir defa daha aday olabilir.
- Cumhurbaşkanlığına; siyasi parti grupları, en son yapılan genel seçimlerde toplam geçerli oyların tek başına veya birlikte en az yüzde beşini almış olan siyasi partiler ile en az yüz bin seçmen aday gösterebilir.
- Her siyasi parti veya parti grubu ancak bir aday için başvuruda bulunabilecektir.
- Bir kişiyi birden fazla siyasi parti grubu veya siyasi parti aday gösterebilir.
- Cumhurbaşkanlığına aday gösterilmek kişinin yazılı muvafakatına bağlıdır.

NOT

- Bir kimse hem milletvekilliğine hem de Cumhurbaşkanlığına aday olamaz, aday gösterilemez.
- Cumhurbaşkanı seçilen milletvekilinin TBMM üyeliği sona erer ancak varsa parti ile ilişkisi kesilmez.

CUMHURBAŞKANLIĞI SEÇİMİ

- Cumhurbaşkanlığı seçimi en çok 2 turda genel oyla yapılır.
- 1. turda geçerli oyların **salt çoğunluğunu** alan aday, Cumhurbaşkanı seçilir.
- Bu turda oylamada çoğunluk sağlanamazsa bu oylamayı izleyen **ikinci pazar günü** 2. tur için oylama yapılır.
- 2. turda, 1. turda en çok oy almış iki aday katılır ve geçerli oyların çoğunluğunu alan aday, Cumhurbaşkanı seçilir.
- 2. tura katılmaya hak kazanan adaylardan birinin ölümü veya herhangi bir sebeple seçime katılamaması halinde; ikinci oylama, boşalan adaylığın birinci oylamadaki sıraya göre ikame edilmesi suretiyle yapılır.
- **Örneğin;** birinci oylamadaki aday sıralamasında 2. adayın ölmesiyle 3. aday ölen adayın yerini alır. Yani 3. aday artık 2. adaydır.
- 2. turda tek adayın kalması halinde bu oylama referandum şeklinde yapılır. Aday, geçerli oyların **salt çoğunluğunu** aldığı takdirde cumhurbaşkanı seçilir.
- Oylamada adayın geçerli oyların çoğunluğunu alamaması halinde kesin sonuçların ilanından sonra gelen **45. günü takip eden ilk pazar günü** sadece Cumhurbaşkanı seçimi yapılır.
- Cumhurbaşkanlığı seçimi, bir önceki seçim tarihinden itibaren **5 yılın dolmasından önceki son pazar günü** yapılır.

CUMHURBAŞKANININ GÖREV VE YETKİLERİ

- Cumhurbaşkanı devletin başıdır, yürütme yetkisi Cumhurbaşkanı'na aittir.
- Cumhurbaşkanı, devlet başkanı sıfatıyla Türkiye Cumhuriyeti'ni ve Türk milletinin birliğini temsil eder; anayasanın uygulanmasını, devlet organlarının düzenli ve uyumlu çalışmasını temin eder.
- Gerekli gördüğü takdirde, yasama yılının ilk günü Türkiye Büyük Millet Meclisinde açılış konuşmasını yapar.
- Ülkenin iç ve dış siyaseti hakkında Meclise mesaj verir.
- Kanunları yayımlar. Kanunları tekrar görüşülmek üzere Türkiye Büyük Millet Meclisine geri gönderir.
- Kanunların, Türkiye Büyük Millet Meclisi iç tüzüğü'nün tümünün veya belirli hükümlerinin anayasaya şekil veya esas bakımından aykırı oldukları gerekçesiyle Anayasa Mahkemesine iptal davası açar.
- Cumhurbaşkanı yardımcılarını atar ve görevlerine son verir.
- Üst kademe kamu yöneticilerini atar, görevlerine son verir ve bunların atanmalarına ilişkin usul ve esasları Cumhurbaşkanlığı kararnamesiyle düzenler.
- Yabancı devletlere Türkiye Cumhuriyeti'nin temsilcilerini gönderir, Türkiye Cumhuriyeti'ne gönderilecek yabancı devlet temsilcilerini kabul eder.
- Milletlerarası antlaşmaları onaylar ve yayımlar.
- Anayasa değişikliklerine ilişkin kanunları gerekli gördüğü takdirde halk oyuna sunar.

ULUSLARARASI KURULUŞLAR

BİRLEŞMİŞ MİLLETLER TEŞKİLATI

- 25 Ekim 1945 tarihinde kurulan örgütün merkezi New York'tur.
- BM genel sekreteri Antonio Guterres'tir.

NOT

- Uluslararası sorunları barış yoluyla çözümleyerek yeni bir dünya savaşının çıkmasını engellemek
- Barışın korunması için hep birlikte hareket etmek
- Devletler hukukuna saygı göstermek
- Ulusların ekonomik ve sosyal koşullarını iyileştirmek

GENEL ORGANLAR

- Genel Kurul: Bütün üye devletlerin temsil olunduğu en geniş organdır.
- Güvenlik Konseyi: 5'i daimi olmak üzere 15 üyesi vardır. ABD, İngiltere, Rusya, Fransa ve Çin daimi üyeler olup veto hakkına sahiptirler. Uluslararası uyuşmazlıkların çözümü için tavsiyede bulunur.
- Vesayet Konseyi: Kendi kendini idare edemeyen milletleri yönetmek için kurulmuştur (Günümüzde bu konseyin önemi kalmamıştır.).
- Ekonomik ve Sosyal Konsey: Savaşa yol açabilecek ekonomik ve sosyal sorunları çözmeyi amaçlar.
- Genel Sekreterlik: Teşkilatın yönetim organıdır.
- Uluslararası Adalet Divanı: Birleşmiş Milletlerin yargı organıdır. Uluslararası anlaşmazlıklarda tarafları bir araya getirir ve çözüm üretir.

BİRLEŞMİŞ MİLLETLERİN BAŞLICA YARDIMCI ORGANLARI

- ILO: Uluslararası Çalışma Teşkilatı (Cenevre)
- FAO: Gıda ve Tarım Teşkilatı (Roma)
- UNESCO: Eğitim, Bilim ve Kültür Teşkilatı (Paris)
- WHO: Dünya Sağlık Teşkilatı (Cenevre)
- WORLD BANK: Dünya Bankası (Washington)
- IMF: Uluslararası Para Fonu (Washington)
- UNICEF: Uluslararası Çocuklara Yardım Fonu (New York)
- UNIDO: Sanayi Kalkınma Teşkilatı (Viyana)
- WTO: Dünya Ticaret Örgütü (Cenevre)

NATO (KUZEY ATLANTİK KONSEYİ)

- Sovyet tehdidine karşı 1949 yılında Kuzey Atlantik Antlaşması'na dayanarak kurulmuştur.
- Örgütün merkezi Brüksel'dir.
- NATO genel sekreteri Jens Stoltenberg'tir.
- Bu ittifaka Türkiye 1952'de girmiştir.
- NATO; NATO Asamblesi, NATO Konseyi, Genel Sekreterlik, Savunma Planlama Komitesi ve Askeri Komite olmak üzere beş alt birimden oluşmaktadır.
- İttifakın en yüksek yetkili organı NATO Konseyidir.
- Üye ülkelerin dışişleri bakanlarından oluşur.
- 2023 yılında Finlandiya'nın katılımıyla üye sayısı 31'e yükselmiştir.

PETROL İHRAÇ EDEN ÜLKELER İŞ BİRLİĞİ (OPEC)

- 1960'da Bağdat'ta, petrol ihraç eden Suudi Arabistan, Kuveyt, Irak, İran ve Venezuela'nın birleşerek kurdukları bir teşkilattır.
- Teşkilata daha sonra Birleşik Arap Emirlikleri, Katar, Libya, Cezayir, Nijerya, Gabon, Ekvador ve Endonezya katılmıştır.
- Bu ülkeler, dünya petrol ihracatının büyük bir bölümünü ellerinde bulunduruyor.
- Dünya petrol fiyatlarının ayarlanmasında büyük etkileri vardır.

KARADENİZ EKONOMİK İŞ BİRLİĞİ TEŞKİLATI (KEİ)

- Türkiye'nin girişimi sonucu 1992 yılında İstanbul'da bir zirve toplantısı düzenlenmiştir.
- Bu toplantı sonucunda; Türkiye, Arnavutluk, Azerbaycan, Bulgaristan, Ermenistan, Gürcistan, Moldova, Romanya, Rusya, Ukrayna ve Yunanistan'ın katılımı ile Karadeniz Ekonomik İş Birliği (KEİ) Antlaşması imzalanmıştır.
- Örgütün merkezi İstanbul'dur.
- Birliğin amacı; üye ülkeler arasında ekonomi, ulaştırma, haberleşme, turizm, ticaret, madencilik vb. alanlarda yardımlaşma ve iş birliği sağlamak, üye ülkeler arasında ticareti geliştirmektir.

AVRUPA EKONOMİK İŞ BİRLİĞİ VE KALKINMA TEŞKİLATI (OECD)

- Paris'te imzalanan bir antlaşma ile kurulmuştur.
- Örgütün merkezi Paris'tir.
- Türkiye teşkilatın kurucu üyesidir.

TEST

1

SORULAR

ULUSLARARASI VE ULUSAL KURULUŞLAR

1. Aşağıdakilerden hangisi Birleşmiş Milletler Teşkilatının kuruluş amaçlarından biri değildir?

- A) Dünya devletlerinin sınırlarını adilane bir şekilde yeniden düzenlemek
- B) Uluslararası sorunları barış yoluyla çözümleyerek yeni bir dünya savaşının çıkmasını engellemek
- C) Barışın korunması için birlikte hareket etmek
- D) Devletler hukukuna saygı göstermek
- E) Ulusların ekonomik ve sosyal koşullarını iyileştirmek

2. Aşağıdaki teşkilatlardan hangisi Birleşmiş Milletler Antlaşması çerçevesinde üyelerin güvenliğini sağlamak ve istikrarın gelişmesine yardım etmek amacıyla kurulmuştur?

- A) ILO
- B) NATO
- C) KEİ
- D) OECD
- E) AGİT

3. Avrupa çapında insan hakları, demokrasi ve hukukun üstünlüğünü savunmak amacıyla 1949'da kurulmuş olan ve merkezi Strazburg olan hükümetlerarası kuruluş aşağıdakilerden hangisidir?

- A) AB
- B) OECD
- C) AGİT
- D) Avrupa Konseyi
- E) IMF

4. 1982 Anayasası'na göre Radyo ve Televizyon Üst Kurulu üyeleri aşağıdakilerden hangisi tarafından seçilir?

- A) Cumhurbaşkanı
- B) İçişleri Bakanı
- C) TRT
- D) TBMM Başkanı
- E) TBMM Genel Kurulu

5. Uluslararası uyuşmazlıklara yol açabilecek antlaşmazlıkları ve sorunları araştıran ve bu sorunların ya da maddelerin çözümüne için tavsiyede bulunan organdır.

Yukarıda bahsedilen BM teşkilatı organı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Genel Kurul
- B) Ekonomik ve Sosyal Konsey
- C) Güvenlik Konseyi
- D) Genel Sekreterlik
- E) Vesayet Konseyi

6. Aşağıdakilerden hangisi Birleşmiş Milletlerin başlıca yardımcı organları arasında yer almaz?

- A) Dünya Bankası
- B) Uluslararası Adalet Divanı
- C) Uluslararası Para Fonu
- D) Dünya Ticaret Örgütü
- E) Sanayi Kalkınma Teşkilatı

7. Aşağıdaki devletlerden hangisi Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin daimi üyelerinden değildir?

- A) ABD
- B) İngiltere
- C) Çin
- D) Fransa
- E) İtalya

DÜNYANIN KİMLİĞİ

- İspanyol gribi ya da İspanyol nezlesi, 1918 - 1920 yılları arasında H1N1 virüsünün ölümcül bir alt türünün yol açtığı grip salgınıdır.
- Dünya üzerindeki en büyük ada; Kuzey Buz Denizi'nde, dünyanın en kuzeyinde bulunan kara parçasındaki Grönland adasıdır. Grönland; Atlas Okyanusu'nun kuzeyinde, Kuzey Kutbu'ndaki en büyük buz örtüsüyle kaplı, Danimarka'ya bağlı özerk bölgedir.
- Dünyadaki en büyük çöl Büyük Sahra Çölü'dür. Afrika'nın kuzeyinde, kıtanın ortası ile kuzeyini ayıran dev bir çöldür. Atlas Okyanusu kıyılarından Kızıldeniz kıyılarına kadar uzanır. Cezayir, Çad, Mısır, Libya, Fas, Moritanya, Mali, Nijer, Sudan, Tunus ve Batı Sahra ülkelerini içine alır.
- Sulamaya yönelik dünyanın en uzun kanalı Türkmenistan'da bulunan Karakum Kanalı'dır.
- Dünya üzerindeki en derin göl Rusya'daki Baykal Gölü'dür. Derinliği 1637 metredir. Sibirya'nın güneyinde bulunan göl, "Sibirya'nın Mavi Gözü" diye adlandırılır.
- Dünyanın en uzun akarsuyu Nil Nehri'dir.
  - Victoria Gölü'nde çıkar ve Akdeniz'e dökülür. Nil; Tanganyika, Uganda, Sudan'dan geçtikten sonra Bahrelgazal Nehri'yle birleşir ve Beyaz Nil adını alır.
  - Hartum'da Mavi Nil denilen kolla birleşir, 250 metrelik çağlayanlarla Mısır topraklarına dökülür.
  - Mısır'ı baştan başa geçerek Kahire'den sonra birçok ufak kollara ayrılır, ana kolu Dimyat yakınlarında, geniş bir çatal ağızla Akdeniz'e ulaşır.
- Dünyadaki en yüksek çağlayan Venezuela'daki Angel Çağlayanı'dır. Venezuela'nın Canaima Ulusal Parkı içinde yer alır.
- Yeryüzünün en derin yeri Mariana Çukuru'dur. En derin noktası yaklaşık 10.994 metredir. Uzunluğu 2.542, genişliği ise 69 kilometredir.
- Taşıdığı su bakımından dünyanın en büyük akarsuyu Amazon Nehri'dir. Peru'daki And Dağları'nın doruklarından doğarak doğuya doğru bir seyir izleyip Atlas Okyanusu'na dökülür.
- Dünyadaki en büyük körfez Meksika Körfezi'dir.
- Denize sınır uzunluğu en fazla olan ülke Kanada'dır.
- Dünya'da en çok ülke ile sınır komşusu olan ülke Çin'dir.
- Dünyanın en sıcak yeri Libya'da El Aziziya'dır. En yüksek sıcaklık 58°C'dir. Dünyanın en soğuk yeri Antarktika'da Vostok'tur. En düşük sıcaklık -89°C'dir.

- Dünyadaki en büyük su nakil projesi Libya'daki Yapay Nehir Projesi'dir. Yapay Nehir Projesi ile güneydeki çöl alanlarında yer alan yer altı suları sulama yapmak amacıyla kuzeyde yer alan sahil kesimlerindeki tarımsal alanlara taşınacaktır.
- Lut Gölü dünyanın deniz yüzeyinden en alçaktaki noktasıdır. Arabistan Yarımadası'nda Ürdün ile İsrail arasında bulunur ve "Bahr-i Lût" veya "Ölü Deniz" olarak da adlandırılır.
- Dünyanın en tuzlu gölü Antarktika'daki Don Juan Gölü'dür.
- Dünya üzerinde orman alanının en fazla olduğu ülke Rusya'dır.
- Dünyanın en tuzlu denizi Kızıldeniz'dir.
- Dünyanın en yüksek noktası Everest Tepesi'dir. Bu tepe, Himalayalar Dağ kuşağında olup Nepal ile Tibet'i ayıran sınırı çizer.
- Dünyanın en büyük mağarası Carlsbad Mağarası'dır. Bu mağara New Mexico'da yer alır.
- Dünyanın en derin mağarası Krubera Mağarası'dır. Gürcistan'ın kuzeybatısında, Batı Kafkasya'da, Karadeniz kıyısında bulunan Abhazya Cumhuriyeti'nin Gagra ilçesi yakınlarındadır.
- Dünyanın en büyük gölü Hazar Denizi'dir.
- Dünyanın en kalabalık ülkesi Çin'dir. Çin'i sırasıyla Hindistan, ABD ve Endonezya izlemektedir.
- Dünyanın en uzun sıradağları And Dağları'dır.
- Dünya üzerindeki en kurak yer Şili'de bulunan Atacama Çölü'dür.
- Dünyadaki en büyük uçurum Thor Dağı'nda yer alır. Bu dağ Kanada'dadır.
- Dünyadaki en kalabalık şehir, Japonya'nın Tokyo şehridir.
- Dünyanın en yüksek barajı Nurek Barajı'dır. Nurek Barajı, Tacikistan'da Vahş Nehri'nin Afganistan sınırına yakın bölümü üzerinde kurulu olan toprak/kaya dolgu tipinde barajdır.
- Dünyadaki en yağışlı yer, Hindistan'ın kuzeydoğusundaki Mawsynram bölgesidir.
- Thames Tüneli, Londra'yı iki parçaya ayıran Thames Nehri'nin tam altından geçiyor. Hizmete açıldıktan sonra 20 yıl boyunca yayalara ve at arabalarına hizmet veren 396 metre uzunluğundaki tünelin, 1863'te içine demir yolu döşenmesiyle birlikte "dünyanın en eski metrosu" ünvanını almıştır.
- Manş Tüneli, İngiltere ile Fransa'yı Manş Denizi altından birbirine bağlar. "Su altındaki en uzun tünel" ünvanına sahiptir.
- Dünyanın en büyük ormanı Amazon yağmur ormanlarıdır. Ormanların %60'ı Brezilya, %13'ü Peru sınırları içerisinde.
- Dünyanın en büyük bataklığı Pantanal Bataklığı'dır. Brezilya'da yer alır.

TEST 1

SORULAR

GENEL KÜLTÜR

1. Anadolu uygarlığında, aşağıdakilerden hangisi bir tıp merkezi olarak kabul edilmiştir?

- A) Efes B) Bergama C) Perge
D) Milet E) Halikarnas

2. Türkiye’de en çok baraj hangi bölgemizde bulunmaktadır?

- A) Doğu Anadolu Bölgesi
B) Karadeniz Bölgesi
C) İç Anadolu Bölgesi
D) Akdeniz Bölgesi
E) Ege Bölgesi

3. Türkiye’nin ilk Nobel Edebiyat Ödülünü kazanan yazar aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Ferit Edgü
B) Adalet Ağaoğlu
C) Orhan Kemal
D) Yaşar Kemal
E) Orhan Pamuk

4. Dünyanın en kalabalık şehri aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Şanghay B) Pekin C) New York
D) Tokyo E) Delhi

5. Aşağıdakilerden hangisi “Dünyanın Yeni 7 Harikası” arasında yer almaz?

- A) Tac Mahal B) Çin Seddi C) Lofoten Adası
D) Kolezyum E) Petra Antik Kenti

6. Modern matematiğin kurucusu olan modern felsefenin babası olarak bilinen aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Hipokrat B) Sokrates C) Galile
D) Descartes E) Aristoteles

7. Edebiyat tarihinin ilk yerli romanı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Telemak B) Karabibik C) Eylül
D) İntibah E) Cezmi

8. Türkiye’nin yüz ölçümü bakımından en büyük ve en küçük ili aşağıdakilerden hangisinde bir arada verilmiştir?

- A) Konya – Yalova
B) Konya – Kilis
C) Sivas – Bayburt
D) Konya – Bartın
E) Ankara – Düzce

9. Aşağıdakilerden hangisi Türkiye’nin UNESCO Dünya Kültür Mirası Listesi’nde yer almaz?

- A) Efes Antik Kenti
B) Bergama Antik Kenti
C) Selimiye Camii ve Külliyesi
D) İhlara Vadisi
E) Arslantepe Höyüğü

10. BBC’nin düzenlediği ve dünyanın farklı coğrafyalarında yaşayan 177 film eleştirmeninin oy kullandığı “21. Yüzyılın 100 Harika Film” listesinde tek Türk filmi olarak yer alan ve Cannes Film Festivalinde Büyük Jüri Ödülü’ne layık görülen “Bir Zamanlar Anadolu’da” filminin yönetmeni aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Nuri Bilge Ceylan
B) Derviş Zaim
C) Semih Kaplanoğlu
D) Metin Erksan
E) Ertem Eğilmez

Dijital Eğitim Platformu (www.datakpss.com)

Bu kitabı alan her aday, www.datakpss.com dijital eğitim platformunu ücretsiz kullanabilir.

www.datakpss.com adresine üye olduktan sonra "Aktivasyon kodu gir" kısmına kitapta yer alan aktivasyon kodunu girerek aktive edebilir.*

Bu aktivasyon ile;

- 10 Deneme sınavı,
- 1001 Soru çözme,
- Yapay zekâ destekli istatistiksel raporlar alma

gibi birçok özelliğe sahip olacaktır.

Whatsap: 0 (542) 262 03 37

* Kullanım süresi 1 yıldır.

